

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
HAYAT BOYU ÖĞRENME ANA BİLİM DALI

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ ÖZEL
ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ I VE II DERSİNİN
AKADEMİK ÖĞRENME STANDARTLARININ
BELİRLENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ERŞAT SAK

GAZİANTEP
HAZİRAN 2018

T.C.
GAZIANTEP ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
HAYAT BOYU ÖĞRENME ANA BİLİM DALI

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ ÖZEL
ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ I VE II DERSİNİN
AKADEMİK ÖĞRENME STANDARTLARININ
BELİRLENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ERŞAT SAK

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Recep KAHRAMANOĞLU

GAZIANTEP
HAZİRAN 2018

TEZ ONAY SAYFASI

Öğrencinin Adı ve Soyadı: Erşat Sak

Üniversite : Gaziantep Üniversitesi

Enstitü : Graduate School of Educational Sciences

Anabilim Dalı ve Program: Hayat Boyu Öğrenme

Tezin Başlığı: Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Özel Öğretim Yöntemleri I ve II Dersinin Akademik Öğrenme Standartlarının Belirlenmesi

Tezin Savunma Tarihi : ...../...../.....

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları sağladığını onaylarım.

(Unvanı Adı ve SOYADI)
Enstitü ABD Başkanı

Bu tez tarafımda (tarafımızca) okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

(Unvanı Adı ve SOYADI)
İkinci Tez Danışmanı (varsa)

(Unvanı Adı ve SOYADI)
Tez Danışmanı

Bu tez tarafımızca okunmuş, kapsam ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans/Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri:

(Unvanı Adı ve SOYADI)

İmzası

.....

_____

.....

_____

.....

_____

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Onayı

(Unvanı Adı ve SOYADI)
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde, bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

İmza: .....

Adı ve Soyadı: .....

Öğrenci Numarası: .....

Tezin Savunma Tarihi: .....

ÖNSÖZ

“Metodu olan topal, metotsuz koşandan daha çabuk ilerler.”

FRANCIS BACON.

Metodu, stratejisi ve tekniği olan öğretmenler yetiştirmek ümidi ile...

Bu amaçla çıktığımız bu yolda, çalışmanın başından sonuna kadar her türlü desteğini esirgemeyen Dr. Öğr. Üyesi Recep KAHRAMANOĞLU'na, anket aşamasında değerli fikirlerini bizimle paylaşan tüm akademisyen hocalarıma, çalışmam sırasında manevi desteğinden dolayı eşime ve çalışmama engel olmadığı için kızım Asya'ya teşekkür ederim.

ÖZET

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ ÖZEL ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ I VE II DERSİNİN AKADEMİK ÖĞRENME STANDARTLARININ BELİRLENMESİ

SAK, Erşat
Yüksek Lisans Tezi,
Hayat Boyu Öğrenme Anabilim Dalı
Tez Danışmanı:..Dr. Öğr. Üyesi Recep KAHRAMANOĞLU
Haziran, 2018, 82 sayfa

Bu araştırmanın amacı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı kapsamında eğitim gören özel öğretim yöntemleri I ve II dersinin akademik öğrenme standartlarının ortaya konmasıdır.

Araştırma delphi tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda Sosyal Bilgiler öğretmenliği özel öğretim yöntemleri I ve II derslerinin akademik öğrenme standartların ortaya koyulabilmesi için yapılmış nitel bir araştırmadır. Standartlar Uzman gurubun belirlenmesi ve akademik öğrenme standartlarının belirlenmesi şeklinde iki grupta incelenmiştir. Birinci aşamada çalışmaya katılacak uzman grubu oluşturmak için amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışmaya katılması için 56 kişiden oluşan bir uzman havuzu belirlenmiştir. Araştırmanın uzman grubu belirli ölçütleri sağlayan 15 uzmandan oluşmaktadır.

Araştırmanın ikinci aşamasında delphi tekniği kullanılmıştır. Veriler delphi I tekniği ile tek sorudan oluşan “Akademik Öğrenme Standartları” başlığı altında toplanmıştır. Gelen cevaplar temalar oluşturmadan kodlar çıkarılarak içerik analizi yapılmıştır. Yapılan betimsel analizler sonucunda özel öğretim yöntemleri I dersine ait 33 akademik öğrenme taslak standarttı belirlenmiştir. Özel öğretim yöntemleri II dersine ait ise 20 akademik öğrenme taslak standardı belirlenmiştir. Her iki ders için uzmanlara tarafından ifade edilen standartlar anket haline getirilmiştir. 5’ li likert şeklinde delphi II anketi ile uzmanların görüşüne sunulmuştur. Veriler SPSS

programına girilerek birinci çeyrek ($\ç1$) medyan (md) ve genişlik (R) değerleri alınarak analiz edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Sosyal Bilgiler Öğretimi, Özel Öğretim Yöntemleri, Akademik Öğrenme Standartları, Standartlar.

ABSTRACT

DETERMINATION OF ACADEMIC LEARNING STANDARDS FOR SOCIAL SCIENCES TEACHING SPECIAL TEACHING METHODS I AND II

SAK, Erşat
Master Thesis,
Lifelong Learning and Adult Education Program
Thesis Advisor: Asst. Assoc. Dr. Recep KAHRAMANOĞLU
HAZ, 2018, 82 page

The purpose of this research is to establish the academic learning standards of the private teaching methods that are taught within the scope of Social Sciences Education.

The research was carried out using delphi technique. In this context, Social Sciences Teacher is a qualitative research for the purpose of revealing the academic learning standards of private teaching methods I and II. The standards were analyzed under two groups; determining specialist group and academic learning standards. In the first phase of the research, criterion sampling method, one of the purposive sampling methods, was used to create specialist group consisting of 56 participants was determined. The specialist group of the research consist of 15 specialist providing specific criterions.

In the second phase of the research, delphi technique was used. Data was grouped under the head of "Academic Learning Standards" consist of one question by using code without creating charts. As the result of descriptive analysis, it was decided to determine 33 learning draft standards about special teaching methods course 1. On the other hand it was decided to determine 20 academic learning draft standards about special teaching methods course 2. Standards mentioned by specialists were formed as a questionnaire for both courses. With the delphi II questionnaire, it was asked to specialists for their opinions. 5 'li likert was presented to experts in the delphi II questionnaire. The data were analyzed by taking the first quarter (ç1) median (md) and width (R) values by entering the SPSS program.

Keywords: Social Studies Education, Private Education, Academic Learning Standards, Standard.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar LİSTESİ.....	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	viii
KISATLIMALAR	ix

BÖLÜM I

GİRİŞ

1 GİRİŞ	1
1.1 Problem Durumu	4
1.2 Araştırmanın Amacı	5
1.3 Araştırmanın Önemi.....	5
1.4 Varsayımlar	6
1.5 Sınırlılıklar	6

BÖLÜM II

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1 Sosyal Bilgiler Dersinin Öğretim Programının Vizyonu ve Programa Göre Sosyal Bilgiler Dersinin Tanımı	7
2.2 Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgiler Eğitimi	8
2.3 Sosyal Bilgiler Öğretiminin İlkeleri.....	9
2.4 Sosyal Bilgiler Öğretimine Yönelik Genel Yaklaşımlar.....	11
2.4.1 Vatandaşlık Aktarımı Olarak Sosyal Bilgiler	12
2.4.2 Sosyal Bilimlerin Bir Unsuru Olarak Sosyal Bilgiler Kavramı.....	13
2.4.3 Sosyal Bilgilerde Yansıtıcı İnceleme Yaklaşımı	13

2.5 Sosyal Bilgiler Öğretiminin Tarihsel Gelişimi	14
2.5.1 Dünya'daki Gelişim Süreci	15
2.5.2 Türkiye'deki Gelişim Süreci	17
2.6 Sosyal Bilgiler Programının Yapısı ve Yeni Yaklaşımı	19
2.6.1 Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı Alan Dersleri.....	19
2.6.2.1 Eğitimde Program Geliştirme	20
2.6.2.2 Özel Öğretim Yöntemleri I ve II.....	23
2.6.2.3 Standart	25
2.6.2.4 Standart Geliştirme Aşamaları	29
2.6.2.5 Standart Geliştirmenin Önemi.....	30
2.6.2.6 Standart Türleri	32
2.6.2.7 Ölçme ve Değerlendirme.....	34
<u>2.7</u> İlgili Araştırmalar.....	35
2.7.1. Yurt İçi Araştırmalar.....	35
2.7.1.2 Standartların Belirlenmesine Yönelik Yurt İçinde Çalışmalar.....	36
2.7.1.3 Akademik Öğrenme Standartları İlgili Yurt İçi Çalışmalar.....	36
2.7.2 Eğitimde Standartların Belirlenmesine Yönelik Yurt Dışı Çalışma...37	
2.7.2.1 Akademik Standartlarla İlgili Yurt Dışı Çalışmalar.....	38

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1 Uzman Grubun Belirlenmesi.....	40
3.2 Akademik Öğrenme Standartların belirlenmesi.....	41
3.3 Delphi I Anketin oluşturulması.....	41
3.3.1 Delphi I Anketin Uzmanlara Gönderilmesi Ve Uzmanlardan Geribildirim	42
3.3.2 Verilerin Analizi Ve Delphi II Anketin Oluşturulması.....	42
3.3.3 Delphi II: Anketin Uzmanlara gönderilmesi ve analizi.....	42

BÖLÜM IV BULGULAR

4.1 Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular.....	44
4.1.1 Akademik Öğrenme Standartlarının Geliştirilmesi Basamağına İlişkin Bulgular.....	44
4.1.2 Delphi 1 Uygulamasında elde Edilen Veriler	44
4.2 Delphi II Uygulamasında elde edilen veriler	47

BÖLÜM V TARTIŞMA

BÖLÜM VI SONUÇ VE ÖNERİLER

SONUÇLAR	55
ÖNERİLER	58
KAYNAKÇA	59
ÖZGEÇMİŞ/ VITAE	69

TABLolar LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 4.1. Özel Öğretim Yöntemleri I Dersine Ait Standartlar.....	45
Tablo 4.2. Özel Öğretim Yöntemleri II Dersine Ait Standartlar.....	46
Tablo 4.3. Özel Öğretim Yöntemleri I.....	48
Tablo 4.4. Özel Öğretim Yöntemleri II.....	50

ŞEKİLLER LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 3.1. Çalışma Standartları Belirlenmesi Grupları.....	40
Şekil 3.2. Birinci Ve İkinci Tur (Delphi).....	41

KISATLIMALAR

ABD	: Anabilim Dalı
ASQC	: American Society For Quality Control
ISO	: Uluslararası Standart Örgütü
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
NCSS	: Naval Coastal Systems Station
TED	: Türk Eğitim Derneği
TSE	: Türk Standartları Enstitüsü
UNESCO	: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
YÖK	: Yüksek Öğretim Kurumu

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Eğitim insan birikiminin ürünüdür. İnsanlık tarihi boyunca bu ürün insanoğlunun hayatında vazgeçilmez olmuştur. Bilgi çağı olarak kabul edilen yirmi birinci yüzyılda çağın hızla gelişen ve değişen durumuna ayak uyduran bireyler yetiştirmek gerekmektedir. Eğitim bu değişen ve gelişen çağa ayak uyduran bireyler yetiştirme de önemli bir araç haline gelmiştir. Bu yüzden toplumlar çağın vazgeçilmez ihtiyacı olan nitelikli insan yetiştirmede eğitimin ve eğitimin uygulayıcısı olan öğretmenlerin önemini kavramıştır.

Toplumların gelişmesinde ve hatta karakterlerin şekillenmesinde etkin rol oynayan öğretmenlerin görevlerini yerine getirmede ve amaç edindiği ideallere ulaşmasında onların kendi branşlarında uzman olmasına ve genel kültür bilgi birikimine bağlıdır. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 43.maddesine (MEB, 1973) göre; öğretmenlik devletin eğitim-öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleği olarak tanımlanmış; öğretmenin bu görevleri yerine getirebilmesi için genel kültür, özel alan bilgisi ve pedagojik formasyon ile mesleğe hazırlanmaları öngörülmüştür.

Eğitim programı hedef, içerik, öğretme-öğrenme süreci ve değerlendirme olmak üzere dört aşamadan oluşmaktadır. Öğrenme-öğretim süreci eğitim programının önemli bir aşamasını teşkil eder. Çünkü öğrenmenin gerçekleşmesi öğretme-öğrenme süreci ile sağlanmaktadır. Öğrenmenin birçok tanımı olmakla beraber Bacanlı (1996, s. 104), öğrenmeyi şöyle tanımlamaktadır: “Öğrenme, tekrar ya da yaşantı yoluyla organizmanın davranışlarında meydana gelen oldukça kalıcı sürekli değişikliklerdir.” Öğretim yöntemi ise “öğrenciyi hedefe ulaştırmak için izlenen yol” (Fidan, 1996, s. 168) olarak tanımlanmıştır. Bilen (1993, s. 17) ise

yöntemi “ sınıfta eğitim etkinliklerine yön veren bilgi rezervi ve planlı eğitimsel yaşantıları öğrenciye ulaştırmayı sağlayan yoldur” olarak tanımlamaktadır. Tanımlar incelendiğinde hedeflere ulaşmanın yegâne yolu etkili bir yöntemin kullanılmasına bağlı olduğu ifade edilebilir. Çünkü bir geminin kıyıya ulaşabilmesi için nasıl bir pusulaya ihtiyacı varsa eğitim işini yapan öğretmene de öğretimin gerçekleşmesi ve belirlenen hedeflere ulaşılması için etkili bir yöntemin rehberliğine ihtiyaç vardır. Öğretmene rehberlik eden ve onu alanında uzman olmasını sağlayan, öğretmenin hangi kazanıma hangi yöntemle daha etkili ve verimli ulaşmasını sağlayan özel öğretim yöntemleri dersinin yeri ve önemi büyüktür. Çünkü özel öğretim yöntemleri dersine hakim olmayan bir öğretmen müfredatı eksiksiz uygulama şansı düşük olacaktır. Bu bakımdan kaliteli öğretmen kaliteli öğrenci yetiştirir mantığı ile hareket etmek gerekiyorsa öğretmen adayına daha mesleğin başında iken özel öğretim yöntemleri dersini en iyi şekilde öğrenmesini sağlamak gerekir.

Eğitim sürecinde hedefler ve dersin içeriği ne kadar iyi belirlenirse belirlensin süreçteki tüm öğeleri bir arada tutup işlevsel hale getirenler öğretmenlerdir (Sünbül, 2001, s. 224). Bu bakımdan bir öğretmenin nasıl yetiştirileceği konusu üzerine tüm ülkeler üzerinde önemle durmuş ve konu üzerine çeşitli bilimsel araştırmalar yapılmıştır. Ülkemizde de YÖK’ün 2006 da yaptığı değişikliğe göre öğretmenlerin bilgi ve becerilerinin mesleki yeterliliğe ulaşması amacıyla hizmet öncesi eğitimlerinde okutulan dersler meslek bilgisi dersleri, alan bilgisi dersleri ve genel kültür dersleri olmak üzere üç gruba ayrılmaktadır (Akyüz, 2008, s. 380,385-389; YÖK, 1998; YÖK, 2007). Aynı şekilde Milli Eğitim Bakanlığınca saptanan öğretmen yeterlilikleri “Eğitme-Öğretme Yeterlilikleri”, Genel Kültür Bilgi ve Becerileri” ve Özel Alan Bilgi ve Becerileri” alt başlıklarından oluşmaktadır (MEB, 2002).

Birçok disipline ait içeriği kendi anlayış çerçevesinde kaynaştırarak bütünleştiren sosyal bilgiler dersinin (Geçit, 2010) birçok tanımı mevcuttur. Örneğin Sözer (2008) sosyal bilgiler dersini; “temel kültür öğelerini, birçok alandaki çalışmalardan sağlanan bulgulardan, disiplinler arası bir yaklaşımla seçilip yoğrulmuş oluşturulmuş bilgileri içinde bütünleştiren; ilköğretim düzeyine ve çocuğun küresel algılamaya özelliğine uygun duruma getirilmiş bir ders” olarak tanımlamaktadır. Sosyal bilgiler akımının önde gelen liderlerinden biri olan Edgar B. Wesley (1937) yılında sosyal bilgileri “sosyal bilimlerin pedagojik amaçlarla

basitleştirilmiş şekli” olarak tanımlamıştır (Akt. Hertzberg 1981, s. 1).

Sosyal bir bilim olan sosyal bilgiler dersinin amacı: Yaşadığımız bilgi çağında bireylerin toplumsal hayatta karşılaşılabileceği sorunların çözümünde kullanabileceği bilgi, tutum, ve becerilerini geliştirerek yaşadığı toplumla uyum içinde yaşamasını sağlamak ve yaşadığı topluma etkin katılabilen, düşünen ve sorgulayabilen bireyler yetiştirmektir (Colorado Department of Education, s.11). Bu açıdan toplumda yaşayan bireylerin vatandaşlık bilincine sahip olması, ülkesini seven, koruyan, ilke ve ideallerini savunan bireyler yetiştirmek gerekir. Bu da coğrafya, siyaset, tarih, vatandaşlık, ekonomi, sosyoloji vb. Dersleri içerisinde barındıran ve toplumların gelişimi ve dönüşümü üzerinde büyük bir etkiye sahip olan sosyal bilgiler dersini öğrenmekten geçer. Sosyal bilgiler öğretmenin de branşı toplum özelinde birey olunca bu önem bir kat daha artmaktadır. Çünkü sosyal bilgiler öğretmenin beklenen misyon topluma entegre edilmiş ülkesini seven, koruyan, vatandaşlık hak ve sorumluluklarını bilen ve buna göre davranan bireyler yetiştirmektir (meb).

Sosyal Bilgiler Özel Öğretim Yöntemleri dersinin de amacına uygun olarak öğretmen adaylarına öğretilmesi akademik öğrenme standartların belirlenmesine bağlıdır. Akademik öğrenme standartları: Öğrenmenin kalitesini artıran, anlamlı hedefler belirlemek için bu hedeflere temel oluşturan ve yöntem stratejilerin stratejilerin etkin kullanmasını sağlayan öğrenme standartlarıdır (Raising Academic Standards, 1983, Keirnis, s.3).

Her branşın kendine has konu alanları ve değerlendirme kriterleri vardır (Işık, 2014, s. 259). Dolayısıyla konuya uygun yöntem ve teknikleri de farklılık göstermektedir. Burada özel öğretim yöntemleri dersi devreye girerek genel öğretim yöntemlerinin konu alanı öğretimine uygulanması, konu alanındaki ders kitaplarının eleştirel bir bakış açısı ile incelenmesi ve hangi kazanımın hangi yöntem strateji ile daha etkili bir şekilde aktarılacağını açıklar.

1.1.Problem Durumu

Öğretmenler, eğitim işini profesyonel olarak yürüten kişilerdir (Yeşil, 2006, s.62). Bu anlamda öğretmenlik bir meslektir ve bu mesleği yapan kişilerin belirli özelliklere sahip olması gerekir. Öğretmenlik mesleğini yürüten kişilerde bulunması gereken özellikler; (1) Genel kültür, (2) Özel alan bilgisi ve (3) Öğretim bilgisi olmak üzere üç ana başlıkta ele alınmaktadır (METK, 1973). Aynı şekilde Milli Eğitim Bakanlığınca saptanan öğretmen yeterlilikleri “Eğitme-Öğretme Yeterlilikleri”, “Genel Kültür Bilgi ve Becerileri” ve “Özel Alan Bilgi ve Becerileri” alt başlıklarından oluşmaktadır (MEB, 2002). Bu üç özellikten öğretmenlik mesleğini şekillendiren en önemli özelliklerden biri de özel alan bilgisidir. Alan bilgisine sahip olan bir öğretmen, eğitimin kalitesini daha da artıracığı ve belirlenen hedeflere(kazanımlara) daha rahat ulaşacağı kuşkusuz bir gerçektir.

Gerek hizmet öncesi eğitim programlarının (eğitim fakülteleri) gerekse hizmet içi eğitim programlarının sağlıklı temellere oturtulması ve yüksek verimin elde edilebilmesi için önemli bir şart, çalışmaların bilimsel bir anlayış çerçevesinde ve bilimsel araştırma sonuçlarına göre yapılmasıdır (Yeşil, 2009, s.25). Bu düşünce ile hareket edilerek öğretmen yetiştirme programlarında yer alan ‘Özel Öğretim Yöntemleri’ dersi önemli bir misyon yüklenerek, öğretmen adaylarına öğretmeni olacakları alanın öğretim sürecine yönelik bilgi ve beceri kazandırmayı hedefler (Gürbüzürk, A. Koç, 2016, s.59).

Türk Eğitim Sistemi içerisinde öğretmen yetiştirmekten sorumlu olan kurumlar, eğitim fakülteleridir (YÖK, 1998). Nitelikli öğretmen yetiştirme sorumluluğu olan eğitim fakültelerinin bu sorumluluğun gereği olarak nitelikli öğretmen yetiştirmenin en önemli basamaklarından biri olan özel öğretim yöntemleri dersini en iyi şekilde öğretmen adayına aktarmak olmalıdır. Çünkü özel öğretim yöntemleri dersi öğretmen adayına meslek hayatında hitap ettikleri öğrenci grubunun fiziksel ve psikolojik özelliklerini tanıtıcı, bu öğrenci grubuna uygun öğrenme ortamları sağlanarak deneyim kazandırıcı uygulamalara yer verilmektedir (Tütüncü,2008). Bu anlayışla hareket edilerek özel öğretim yöntemleri dersinin; tüm öğretmen adaylarına alanında uzman kişilerin üzerinde uzlaşma sağladıkları standartlara göre planlanması nitelikli öğretmen yetiştirme amacına daha uygun olacaktır.

Bu çalışma Türkiye'nin farklı eğitim fakültelerinde görev yapmakta olan sosyal bilgiler alanında uzman akademisyenlerin üzerinde uzlaşa sağladıkları sosyal bilgiler özel öğretim yöntemleri I ve II dersine ait akademik öğrenme standartlarını belirleyerek özel öğretim yöntemleri dersi için ortak bir anlayış ve standart oluşturulması hedeflenmiştir.

1.2.Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı; sosyal bilgiler eğitimi ABD'de okutulan özel öğretim yöntemleri dersinin akademik öğrenme standartlarının belirlenmesidir.

Araştırmanın Önemi

Bu çalışmanın önemi şu şekilde özetlenebilir:

- Sosyal bilgiler eğitimi ile ilgili yapılan akademik çalışmalar incelendiğinde; öğrenme etkinlikleri, ölçme değerlendirme, öğretim programları ve kitap incelemeleri, sosyal bilgiler eğitim felsefesi, öğretmen yetiştirme ve bilgisayar destekli sosyal bilgiler eğitimi gibi konular da çalışmalar yapıldığı görülmektedir (Geçit, 2010, s.104). Sosyal bilgiler eğitiminde standart belirlemeye yönelik Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Eğitimi Program Standartlarının Belirlenmesi (Mentiş Taş, 2004), Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Coğrafya Alan Standartlarının Belirlenmesi (Gençtürk, Akbaş, 2013), çalışmaların olduğu görülmektedir. Görüldüğü üzere sosyal bilgiler eğitimi ile ilgili özel öğretim yöntemleri ve standart geliştirmeye dair çalışmaların yeterli sayıda olmadığı görülmektedir. Bu bakımdan sosyal bilgiler öğretmenliği özel öğretim yöntemleri dersinin akademik öğrenme standartlarının belirlenmesi çalışmaya özgün bir nitelik kazanmıştır.
- Eğitimin temel işlevi bireysel potansiyele işlerlik kazandırmak üzere bireyin yeteneklerini geliştirmektir. Öğretmene öğrencilerin fiziksel ve psikolojik özelliklerini tanıma fırsatı sunan ve öğrencilere uygun öğrenme ortamlarının nasıl oluşturulduğunu öğreten özel öğretim yöntemleri 1-2 dersinin akademik öğrenme standartlarını belirlemesi açısından önemlidir.
- 2004-2005 eğitim öğretim yılında sosyal bilgiler dersinin ilerlemecilik felsefesi üzerine kurulmuş olması ve bu felsefe gereği öğrenciyi merkeze alan

bir anlayış benimsendiği için geleneksel yöntem ve teknikler yerine bilgiyi araştıran ve öğrencinin becerilerini geliştiren yöntem teknikler kullanmayı öngörmüştür. Bu amaçla hedeflenen kazanımları öğrenciye aktarmada araç olan sosyal bilgiler özel öğretim yöntemleri 1-2 dersinin akademik öğrenme standartlarının belirlenmesi ve bu standartlar gereği dersin sahada uygulayıcısı olan öğretmen adayına en iyi şekilde öğretilmesi amaçlanmıştır bakımından önemlidir.

- Burada yapılan çalışmada alanında uzman kişilerin birbirinden bağımsız yüz yüze gelmeden düşüncelerini rahatlıkla ifade ettikleri, uzman görüşlerinden ortak görüş çıkarmayı amaçlayan ve standart oluşturma amacıyla kullanılan delphi tekniğinin (Demirel, 2006, s.86), sosyal bilgiler özel öğretim yöntemleri bir ve iki dersinin akademik öğrenme standartlarının belirlenmesi amacıyla kullanılması bakımından önemlidir.

1.3.Varsayımlar

- Bu araştırma da sosyal bilgiler öğretmenliği özel öğretim yöntemleri dersinin akademik öğrenme standartlarının belirlenmesine yönelik belirlenen uzman grubu araştırmanın niteliklerine uygundur.
- Araştırmaya katılan uzman grubun çalışmaya katılımı gönüllü olduğu varsayılmıştır.
- Sosyal bilgiler öğretmenliği özel öğretim yöntemleri dersinin akademik öğrenme standartlarının belirlenmesi araştırmaya katılan öğretim elemanları görüşlerine dayalı olarak belirlenmesi öngörülmüştür.

1.4.Sınırlılıklar

Araştırma 2016-2017 eğitim öğretim yılı Türkiye geneli 13 devlet üniversitene bağlı eğitim fakültesi sosyal bilgiler anabilim dalında görevli olan 15 öğretim elemanın görüşleriyle; sosyal bilgiler öğretmenliği özel öğretim yöntemleri dersinin akademik öğrenme standartları delphi tekniği kullanılarak standartların belirlenmesiyle sınırlıdır.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1.Sosyal Bilgiler Dersinin Öğretim Programının Vizyonu ve Programa Göre Sosyal Bilgiler Dersinin Tanımı

Dünyada teknolojik alandaki gelişimler ve küreselleşme ile birlikte toplumsal, bireysel ve ekonomik açıdan yaşanan değişim süreci, Türkiye’de de yaşama biçimlerinde, ailenin karakteristik özelliklerinde ve toplumun demografik yapısında çeşitli değişimler meydana getirmiştir. Bu değişimler, Türkiye’nin eğitim sistemine ve lisans programlarına da yansımaktadır. Sosyal bilgiler dersinin öğretim programının vizyonu da bu anlamda gelişim ile paralel şekilde teknoloji ve yeni düzen ile ilişkili gelişmektedir.

Sosyal bilgiler öğretim programının vizyonu; 21. yy.’ın modern, Atatürk ilke ve inkılaplarını içselleştiren, Türk toplumunun gelenek ve kültürünü kavramış ve temel demokratik değerler doğrultusunda topluma ve insan haklarına duyarlı, bilginin deneyimler doğrultusunda yorumlanıp analiz edilmesine olanak verecek şekilde ve kültürel boyutu da düşünerek sosyal katılımı arttıracak biçimde hak ve sorumluluk anlayışı gelişmiş, üretken ve gündelik yaşamda etkin Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları yetiştirmek üzerine kuruludur.

Bu vizyon doğrultusunda Sosyal Bilgiler Programı; her öğrencinin bir birey olduğunu, kendine özgü karakteristik özellikleri olduğunu kabul eder. Öğrencilerin geleceğine ışık tutmak ve özelliklerini geliştirmeyi hedefler. Öğrencilerin kavrama düzeyini geliştirmeyi, becerilerinin ve değer sisteminin güçlenmesini amaçlar. Öğrenciler, soru sormaya ve düşünmeye teşvik edilir. Öğrencilerin zihinsel ve fiziksel açıdan sağlık ve mutlu bireyler olmasına yardımcı olmaya çalışır. Türkiye toplumunun kendi geleneksel değerlerinin içinde kalarak örf ve adetlere uyum,

sosyal ve kültürel açılardan da gelişmesi hedeflenir. Bu programın en temel amaçlarından biri ise, haklarını öğrenen ve bilen, sorumlu bireyler yetiştirmektir. Öğrenciler, sosyolojik olaylara karşı duyarlı yetiştirilir, öğrenme süreci ile hayattaki deneyimlerin bütünleştirilmesini ve sonuç odaklı yaklaşım desteklenir. Bu doğrultuda sosyal bilgilere ilişkin kavramsal tanımlamalar aşağıdaki bölümlerde ifade edilmiştir.

2.2.Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgiler Eğitimi

Olayların veya evrenin bir kısmını konu olarak seçen, deneysel metotlarla ve gerçekliğe dayanmak suretiyle yasalar ortaya koymaya çalışan düzenli bilgi bilim adını almaktadır. Fakat bilim bir tek tanım ile ele alınamayacak şekilde geniş bir içeriğe sahiptir. Bilimin sosyal bilimler, rasyonel bilimler, doğa bilimleri şeklinde kategorilere ayrılması mümkündür (Ankay,1992, s.13).

Sosyal Bilimler dendiğinde felsefe, güzel sanatlar, matematik ve fen dışındaki; insan ve insanların oluşturmuş olduğu disiplinler akla gelmektedir. İnsani ya da davranış bilimleri olarak da gruplandırılan bu disiplinler siyasal bilimler, ekonomi, dil bilimi, antropoloji, eğitim, sosyoloji, coğrafya, tarih, hukuk şeklindedir (Dönmez, 2003, s.32).

Sosyal bilgilere dair bir tanım yapmak zordur. Sosyal bilimler ve sosyal bilgiler genelde eş anlamlı olarak kabul edilmektedirler. İçerik açısından aynı paydada olsalar da temelde sosyal bilgiler, sosyal bilimlerin eğitime uyarlanan biçimidir. Sosyal bilgiler, sosyal bilimlerin içindeki farklı tanımlamalardan meydana gelen pek çok disiplinden oluşmaktadır. Sosyal bilgiler, ilköğretimde sorumlu ve iyi vatandaşlar yetiştirebilmek için sosyal bilimler disiplinlerinden seçilen bilgilere dayanarak öğrencilere sosyal hayata dair temel değer, tutum, beceri ve bilgileri kazandırmaktadır (Erden, 1996, s.8). Sosyal bilgiler tüm çeşitlilikleri ile yeryüzündeki olayları tanım bunların olma sebeplerine açıklama getiren, vatandaşlık ödev ve haklarını gösteren, özetle insana ve çevresine dair gelecekte, günümüzde ve geçmişteki etkileşimleri ortaya koymakta olan bilgileri kapsamaktadır (Dönmez, 2003, s.32). Sosyal bilgiler, toplumsal gerçek ile ispatlamaya dayalı bağ kurabilme süreci ve bunun neticesinde edinilmekte olan bilgileri içermektedir (Sönmez, 2005, s.455).

Sosyal bilgilerle sosyal bilimlerin arasında net bir çizgi koyulması mümkün olmasa da öğretim ve eğitim bakımından her iki kavram farklı şekilde ele alınmakta; içerik, yöntem, amaç açısından farklı niteliklere sahip olmaktadır (Köstüklü, 2001, s.9). Sosyal bilgiler, sosyal bilimler içindeki çeşitli disiplinlerin birleştirilmesi ile oluşturulmuş bir öğretim programını ifade etmektedir (Bilgili, 2006, s.6). Sosyal bilgileri disiplinler arası bir disiplin olarak düşünmek mümkündür çünkü sosyal hayatı düzenlemekte olan bütün genelleme ve ilkeler bu alanın konusunu oluşturabilmektedir (Sönmez, 1999, s.17). Sosyal bilgiler hayatı ve insanı konu aldığı için kapsamı geniş ve çok disiplinli bir yapıdadır (Doğanay, 2005, s.18).

Tüm çeşitliliğiyle sosyal bilgiler yeryüzündeki olaylar ve onların olma nedenlerini açıklamakta olan, vatandaşlık sorumluluk ve haklarını ortaya koyan bilgileri kapsamaktadır (Çakıroğlu, 1987, s.449). Sosyal bilgiler Delen (1998, s.6)'e göre sosyal bilimlerin kapsamına uygun şekilde toplumda çocukların yaşayabilmelerini kolay hale getirecek yakın çevrenin gelecek, bugün ve dün açısından tanıtılmasını hedeflemektedir.

Sosyal bilgiler kişinin toplumsal var oluşunu gerçekleştirmesine yardım etmek için hukuk, siyaset, felsefe, psikoloji, antropoloji, sosyoloji, ekonomi, coğrafya, tarih gibi konuları yansıtmakta olan; öğrenme alanlarını bir tema veya ünite altında birleştirmeyi içeren; insanların fiziksel ve sosyal çevreleri ile etkileşimlerinin gelecek, bugün ve dün bağlamında ele alındığı; toplu öğretim yaklaşımından yola çıkılarak oluşturulan ilköğretimdeki bir derstir (MEB İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu; 2005b, s.51).

Sosyal bilgiler gündelik hayatta bireylerin her an başvurdukları konuları içermektedir. Bu dersle bireyler yaşamları süresince karşı karşıya kalabilecekleri sorunları çözüme gücünü bulmaktadırlar.

2.3.Sosyal Bilgiler Öğretiminin İlkeleri

Bir toplumda mevcut siyasal otoriteye uygun ve içerisine yaşamakta olduğu toplum ile uyumlu kimseler yetiştirebilmek sosyal bilgilerin en mühim fonksiyonları arasındadır. Bu kapsamda sosyal bilgiler dersi de toplum ve siyasi otoriteler için önem arz etmektedir. Sosyal bilgiler öğretimindeki şu özellikler onun temel esasları olup iskeletini oluşturmaktadır (Safran, 2015):

- Zaman (geçmiş, bugün, gelecek).
- Yöntem,
- Kültürleme,
- Etkili vatandaşlık,

Etkili vatandaşlık, sosyal bilgiler öğretiminin hem temel amacı hem bir özelliğidir. Etkili vatandaşlar yetiştirebilmek genellikle eğitim sistemlerinin, daha özele inildiğindeyse sosyal bilgiler dersinin önemli bir özelliğidir (Sever, 2015, s.7).

Kültürleme ile toplumsal genç üyelerine kendi kültürlerini tanıtmakta ve mevcut kültürü geliştirmeye çalışmaktadırlar. Diğer bir deyişle toplumlar gençlerin uyumu için gayret gösterip aynı zamandan bu değerleri idame ettirecek bireyler yetiştirmek için uğraşmaktadırlar (Safran, 2015, s.6). Bunun yanında kültürlemenin etkili vatandaşlık kavramı ile beraber kullanıldığı görülmektedir. Eğitim ise kültürleme süreci olarak tanımlanmak ile beraber sosyal bilgiler dersi de bu süreçte ciddi bir fonksiyon taşımaktadır. Sosyal bilgiler dersi kültürel değerler ve mirasın nesillerce sürekliliği ve aktarımını sağlamaktadır (Sever, 2015, s.7).

Yöntem; sosyal bilgiler dersinde etkili vatandaşlar yetiştirebilmek için gereken bilgilerin ispatlanmış, bilimsel metotlarla elde edilmiş ve geçerliliği bulunan bilgilerden oluşmalıdır. Bu bilgileri elde etmede ve öğrencilere vermede bilimsel yöntemler kullanılmalıdır. Sosyal bilgiler dersinde sosyal bilgiler çalışmalarında kullanılmakta olan alternatif ve geleneksel ölçme değerlendirme metotlarının beraber kullanılması, hatta konu içeriği kapsamında daha çok fen bilimlerinin tercih etmiş olduğu deneysel metotların da kullanılması sosyal bilgiler dersindeki zenginliklerdir (Safran, 2015, s.7).

Zaman: Geçmişten bu yana toplumlar pek çok manevi ve maddi özellik üretmişlerdir ve bu özelliklerin sonraki kuşaklara kalmasını istemektedirler. İşte bütün bu manevi ve maddi nitelikler kültürü oluşturmaktadır. Kültür, toplumdaki ayırt edici özellik olup toplumsal yapı hakkında bilgi vermektedir. Kültür geçmiş ile ilgili olduğundan insanlara kültürün kazandırılması için öncelikli olarak geçmiş öğrenmelerinin sağlanması gerekmektedir. Bireyler geçmiş öğrenirken geçmişte

yaşanan olaylar ve bunlardan alınacak dersler, atalarının ortaya koyduğu eserleri de öğrenmektedirler. Kültürün kazanılması ve kültür öğelerinin yaşama aktarılmasıysa günümüze yöneliktir. Kültürlenmiş kişiler sahip oldukları bu değerleri sonraki nesillere aktarma sorumluluğu ve görevini taşımaktadırlar. Özetle kişi, kültürünü geçmiş ile öğrenmekte, bugün yaşayıp yarına aktarmaktadır (Safran, 2015, s.7).

Dünya çapında tanınmış ve sosyal bilgiler alanında üstün eğitimler sağlayan kurumlardan biri olarak kabul edilen NCSS (2014) bu alanda yetkin eğitim hizmeti sunabilmek adına 5 ana madde belirtmiştir:

- Sosyal bilgiler, öğretme ve öğrenme süreçleri aktif olduğu zaman güçlenmektedir.
- Sosyal bilgiler, öğretme ve öğrenme süreçleri zihinsel meydan okuma olduğu zaman daha güçlü olmaktadır.
- Sosyal bilgiler, öğretme ve öğrenme süreçleri anlamlı olduğu zaman güçlü olmaktadır.
- Sosyal bilgiler, öğretme ve öğrenme süreçleri değer temelli olduğu zaman güçlü olmaktadır.
- Sosyal bilgiler, öğretme ve öğrenme süreçleri bütünleştirici olduğu zaman güçlü olmaktadır.

2.4.Sosyal Bilgiler Öğretimine Yönelik Genel Yaklaşımlar

Sosyal bilgiler eğitiminin ve öğretiminin tarihine bakıldığında 20. asrın başları itibarıyla çeşitli anlayış ve yaklaşımların ortaya çıkmış olduğu, bunların ise ülkelere, ülkelerdeki eğitim sistemleri, yönetim şekli, ekonomi, bilimsel gelişmişlik seviyesi ve kültüre göre değiştiği görülmektedir. Dünya genelinde global çapta yaşanan gelişmeler ve ülkelerin bu gelişmelerin karşısındaki durumları özel ve genel manada sosyal bilgiler eğitiminin içeriği, amacı ve metodolojisinde belirleyici bir etki yapmaktadır. Şüphesiz yine özel manada ülkelerdeki sosyal bilgiler eğitimlerini şekillendiren en mühim unsur ise ülkelerin içerisinde yer aldıkları şartlar ve bunlar kapsamında oluşan beklentilerdir (Aslan, 2016:, s.38).

Bireylerin farklı konularda farklı bakış açılarının bulunması gayet normal kabul edilmektedir ve bu konuların başında eğitim felsefesine olan yaklaşımları da yer almaktadır. Bu yaklaşımların bir diğeri de sosyal bilgiler alanında olan öğretim girdilerinin farklılık yansıtmasıdır (Doğanay, 2005, s.22). Sosyal bilgiler alanında yetkinliği arttırmak adına bazı çalışmalar yapılmıştır bunlardan Barr, Barth ve Shermis (1978) bu girişimleri üç farklı başlıkla incelemiştir. Bunlardan ilki Milliyetçiliğin temel alındığı öğretim modeli, ikincisi aktarımların değerlendirildiği öğretim modeli ve son olarak da sosyal bilimin temel sayıldığı öğretim modeli şeklindedir (Akt. Sever, 2015, s.12).

2.4.1. Vatandaşlık Aktarımı Olarak Sosyal Bilgiler

Sosyal bilgiler öğretiminde vatandaşlık aktarımı en eski yaklaşımlardandır. Öğretmenin merkezde olduğu bir öğretme-öğrenme sürecine dayanmaktadır ve klasik felsefi yaklaşımı yansıtmaktadır. Bu programlarda amaç kültürün temel inanış ve değerlerini genç nesillere iletmektir (Doğanay, 2005, s.23). Barr, Barth ve Shermis (1978) ise bu yaklaşımın toplumda kültürü devam ettirmek için gereken ve en fazla istenen değer, beceri ve bilgilerin aktarılmasını esas almakta olduğunu ifade etmişlerdir (Akt. Aslan, 2016, s.39). Bu yaklaşımdaki temel sayıltı gençlerin ne çeşit tutum, bilgi ve değerlerle donatılacaklarını yetişkinlerin daha iyi şekilde bildikleridir. Böylelikle programın içeriği yetişkinler tarafından belirlenmiş olan ve onlarca gerekli ve doğru görülen değer, esas ve tutumlardan meydana gelmektedir. Geçmişin öğrenilmesi, gelenekler ve geçmişle gurur duyulması, sorumluluk almak ve uygun davranışlar sergilemek, otoriteye bağlı olmak vatandaşlık programındaki en mühim içeriktir. Yöntem olarak vatandaşlık ile alakalı inanış ve değerlerin öğretmen merkezli bir yaklaşım ile aktarımı esastır. İdeal vatandaşı öğretmen örnek olarak göstermektedir ve bu vatandaşın niteliklerinin sorgulanmaksızın kazanılması gerektiğini anlatmaktadır. Bu yöntem özete telkin yöntemidir (Doğanay, 2005, s.23). “Vatandaşlık aktarımı olarak sosyal bilgiler” eğitimi en eski sosyal bilgiler eğitimi anlayışı olmasının yanında en fazla tartışılanıdır. Bunun en mühim sebebi öğrenciye hangi değerlerin aktarılacağına dair farklı görüşlerin bulunmasıdır (Aslan, 2016, s.39).

2.4.2. Sosyal Bilimlerin Bir Unsuru Olarak Sosyal Bilgiler Kavramı

İnsanlar yaşamları süresince pek çok sorunla karşı karşıya kalmaktadırlar. Bunlar çocuklar ve yetişkinlerde farklıdır. Yani yetişkinlerin karşı karşıya kaldıkları sorunlar çocuklarınkinden daha ciddi ve farklıdır. Bu nedenle hemen her gün değişmekte ve gelişmekte olan dünyada karşı karşıya kalınan sorunlara kalıcı ve etkin çözümler getirebilmek için kişilerde problem çözebilme becerilerinin geliştirilmesine gereksinim duyulmaktadır. Sorunlara getirilen geleneksel yaklaşımlar geleceğin daha kompleks ikilemelerini çözmede yetersiz hale gelecektir. Bu nedenle vatandaşların gelecekte karşı karşıya kalacakları problemlerin etkili bir şekilde çözülmesi için beceriye ihtiyaç duyulmaktadır (Doğanay, 2005, s.23).

1960'lı yıllarda meydana gelmiş olan birtakım gelişmelerin neticesi sonucu ortaya çıkmış yaklaşım şeklinde gündeme gelen bilimin sosyal boyutunun ele alındığı sosyal bilgiler öğretimi, eğitim alan bireylerin bu süreçte araştırmalara tanık olarak eleştirel şekilde düşünebilmeyi öğreneceklerini ve böylece daha etkili vatandaşlar haline gelecekleri varsayımını esas almaktadır. Bunun içinse öğrencilerin sosyal bilimlerdeki alanların her birinde bilim insanlarını kullanmakta oldukları yöntem, genelleme, kavram ve kuramları kullanıp gerçek dünyada gerçek problemler üstünde çalışmalarını gerekmektedir (Aslan, 2016, s.39).

Sosyal bilimler geleneğindeki yöntem araştırma-incelemedir. Sosyal bilim sahasına giren disiplinlerle alakalı bilgilerin edinilmesi kadar bu bilgilerin elde edilmesi süreci de önem arz etmektedir (Doğanay, 2005).

2.4.3. Sosyal Bilgilerde Yansıtıcı İnceleme Yaklaşımı

Bu yaklaşımsa John Dewey'in düşüncelerine dayanır (Öztürk, 2015, s.6). Yansıtıcı inceleme yaklaşımındaki odak nokta problem çözme ve araştırma-incelemedir. Yöntem olarak sosyal bilim yaklaşımına benzemektedir. Fakat sosyal bilim yaklaşımında öğrenme yaşantıları ve içerik sosyal bilim dallarından seçilmekteyken yansıtıcı incelemede içerik, öğrencileri bireysel olarak etkilemekte olan durumlara dair sorun ve konulardan seçilmektedir. Öğretmenler öncelikle çocukların kendilerine etki eden problemleri belirlemeleri ve incelemelerine, ardından bunları daha geniş bir perspektif ile politik ve sosyal problemler ile ilişkilendirmelerine destek olmaktadır. Yansıtıcı inceleme yaklaşımında genel

amaç öğrenenlere kendilerine etki eden durumlar ve problemlere dair karar vermeyi öğrenmelerine yardım etmektir. Öğrenciler birer yetişkin olup topluma dahil oluklarında karmaşık pek çok problemle karşılaşacak ve doğru şekilde bunları çözmeleri gerekecektir (Doğanay, 2005, s.24).

Bu yaklaşım kapsamında öne çıkan birtakım beceriler bulunmaktadır. Bunlar şu şekildedir (Safran, 2015, s.9):

- Değerler ile alakalı durumları belirleme ve çözüme kavuşturabilme becerisi,
- Bilgiyi yorumlayabilme becerisi,
- Okuma-yazma becerisi,
- Problemleri saptama ve çözme becerisi,
- Değişik kaynaklardan bilgikullanabilme becerisi.

Araştırma-inceleme yöntemi bu yaklaşımdaki temel metottur. Çocuklar karşı karşıya kaldıkları gerçek sorunları inceleyip araştırma becerileri kazanmaktadır. Araştırma inceleme yolu ile öğrenmeye destek olan etkinlikler yaratıcı drama, küçük grup çalışması, rol oynama, ahlaki ikilemler, sınıf toplantıları, iş birliği ile öğrenme, benzetişimler gibi etkinliklerdir (Doğanay, 2005, s.24).

2.5.Sosyal Bilgiler Öğretiminin Tarihsel Gelişimi

Çocukların ileride hayatlarında karşı karşıya kalacakları toplumsal ve kişisel şartlara hazırlanmaları, insanlık tarihi içerisinde bütün toplulukların eğitimden temel beklentileri olmuştur. Toplumların tamamı geleceğe yönelik kurgulamış oldukları insani sosyal hayata dair hedeflerine ulaşabilmek, meydana getirdikleri kültürel, toplumsal, siyasi yapıların sürekliliklerini temin edebilmek için içerisinde yaşamakta oldukları ana kadar hem kendileri hem insanlığın birikiminden edinmiş oldukları kazanımların gelecekteki nesillere aktarımına ciddi önem göstermişlerdir. Bu yüzden toplumu, insanı ve insani sosyal hayatı çocuklara tanıtabilmek, öğretebilmek ve onu kontrol etmelerini sağlayabilecek becerileri kazandırmaya destek olacak konuların öğretilmesi farklı yaklaşım ve içerikler ile de olsa eğitim süreçlerinin merkezinde yer bulmuştur. Fakat çağdaş manada sosyal bilgiler öğretimi Avrupa'da yaşanan

aydınlanma süreci ile sanayi devriminin doğurmuş olduğu toplum yapısının ve bunun şekillenmesinin öncüsü olmuştur. “Sosyal Bilgiler” isimli bir dersin okulların programlarında ilk defa yer bulması 1916 senesinde ABD’de olmuş olsa da bu tarihe dek içeriğindeki konuların farklı dersler kapsamında öğretilmiş olduğu görülmektedir. Günümüzde sosyal bilgiler öğretimi birçok ülkede orta ve ilk okulda dersler arasında yerini almıştır (Aslan, 2016, s.8).

2.5.1. Dünya’daki Gelişim Süreci

Sosyal bilgiler eğitiminin nerede ve ne zaman başladığı net olarak bilinmemektedir. Ancak insanlıkla beraber hem sosyal bilimler hem fen bilimleri eğitimlerinin başladığını söylemek mümkündür. Çünkü insanlar toplumsal ve doğal bir ortamda doğmakta, büyümekte ve ölmektedirler. Bu süreçte en azından insan korunma, giyinme, içme, yeme ve yiyecek bulma gibi yetileri kazanmaktadır. Bunlar olmadan insanın hayatını idame ettirmesi mümkün değildir. Bu etkinliklerin tümü bir toplum ve doğa içerisinde mümkündür. Bu nedenle sosyal bilimler ve fen bilimleri insanlık ile yaşattır denebilmektedir (Sönmez, 1996, s.6). Bu bağlamda sosyal bilgiler eğitiminin kökeni de eski çağlarda aranmalıdır (Yalçınkaya ve Uslu, 2015, s.28).

Bununla beraber sosyal bilgiler öğretiminin şekillenmesi ve doğmasında etkili olan unsurlardan biri 19. asır süresince sosyal bilimler sahasında mühim gelişmelerin yaşanmasıdır. Sosyal bilimlerdeki gelişmeler okulların işlevi, eğitim, kültür, birey, toplum, devlet, insan ve dünyaya dair birçok hususta yeni arayış, uygulama, yöntem, yaklaşım ve kuramlara sebep olmuştur. Tüm bu sahalardaki tartışmalar çağdaş eğitim kurumlarını derinden etkileyip kurumsal yapıları, vermiş oldukları eğitim, öğretim metotları ve amaçları üstünde belirleyici olmuştur. Çağdaş eğitim kurumlarının kendilerine has öznel amaçlarının haricinde eğitim sahasına en mühim katkısı yeni ders programları, ders kitapları, öğretim metotları, öğretim ve eğitim amaçlarının geliştirilmesidir (Aslan, 2016, s.10).

Sosyal bilgiler dâhilinde olan konular Roma ve Eski Yunan gibi büyük medeniyetleri kurmuş olan batıda ilkçağlar itibariyle okullarda konu olmuştur. Aristo, Eflatun gibi isimler öğrencilere ders vermişler; büyük ve güçlü bir medeniyet ortaya koyan Çin’deyse Sima Qian (ykl. MÖ 145-86) tarih derslerini vermiştir. Arap İslâm dünyasında ise Taberî (839-923) önemlidir. Selçuklu Nizamiye medreseleri ile

başlamış olan gelenekle onun ardından gelen İslam ve Türk devletiyle Osmanlı medreselerinde sosyal bilgiler konuları yer bulmuştur. Osmanlı'daki medreselerde bilhassa coğrafya ve tarih konuları ders programındadır. Avrupa'da 13. yüzyıl itibariyle kurulmaya başlamış olan Oxford, Bologna, Paris gibi okullarda da bu dersler verilmiştir (Bilgili, 2013, s.23).

Antik Yunan'a dek giden okul geçmişine karşın sosyal bilgiler dâhilindeki derslerin yaygın ve etkili bir şekilde okul programlarına girmesi büyük oranda 20. asırda Kuzey Amerika ve Batı Avrupa'da olmuştur. Osmanlı da kısa bir süre sonrasında bu dersleri programa almıştır. Ancak 20. yüzyıla kadar bu dersler ülkelerin tümünde coğrafya ve tarih gibi tek bir disiplin ile yapılandırılmışlardır (Öztürk, 2015, s.23).

Bir terim olarak sosyal bilgiler ilk defa 1913 senesinde ABD'de kullanılmıştır. 1910'da Amerikan Eğitim Derneği'nin ülkenin eğitimine taze bir soluk aynı zamanda da farklı bir biçim yaratmak adına derlemeye çalıştığı kurumları genişletilip 1913 senesinde "Orta Öğretimi Yeniden Düzenleme Komitesi" ismini almıştır. Bu komite tarafınca 1912'de dersler için meydana getirilmiş alt komitelerden bir tanesi olan "Sosyal Bilimler Komitesi'nin" adı, 1913 senesinde Sosyal bilgiler alanında çalışmalara sahip Tomas J. Jonse'nin tavsiye üzerine isim değişikliğine gidilmiş ve Sosyal Bilimler Komitesi şeklinde güncellenmiştir. Bu doğrultuda Sosyal Bilimler bölümünde hali hazırda yer alan bir kavram gittikçe popüler olmaya ve yayılmaya başlamıştır (Aslan, 2016, s.9).

Nihayetinde 1916 senesinde ABD Sosyal Bilimler Ulusal Konseyi (NCSS), aşağı yukarı günümüzdeki içerik ve amaçlara dikkat çeken bir öğretim alanı ismi için sosyal bilgiler adını resmi olarak kabul etmiştir (Naylor ve Diem, 1987; Akt. Öztürk, 2015, s.24). Sosyal bilgilerin doğuşunu takip eden senelerde bu alanın gerekli olup olmadığı, tek disiplinli olan coğrafya ve tarih öğretiminin karşısında etkisi gibi hususlarda birçok tartışma gerçekleştirilmiş, raporlar yazılmıştır. Kurum ve insanların bazıları sosyal bilgileri bilhassa tarih konularının öğretilmesi açısından yeterli bulmamışlardır. Bu görüşte olan bir kısım öğretmen 1920'lerde ilkokulda tarih öğretimini sürdürmüşlerdir. Bunun karşısında ilkokul öğretmenlerinin bazılarıysa ilk gün itibariyle bütünleşmiş ve disiplinler arası bir sosyal bilgiler programını benimsemişlerdir (Nelson, 1987; Akt. Öztürk, 2015, s.24).

ABD’de 1930’lar ve 1940’larda çocuk merkezli eğitim ve yeniden kurmacılık akımını benimsemiş olan eğitimciler sosyal bilgileri geliştirmek için gayret sarf etmişler ancak yine de 1960’lara kadar coğrafya ve tarih ağırlıklı şekilde sosyal bilgiler dersi sürmüştür (Safran, 2015, s.11).

1960’lı yılların başlarından 1970’li yılların ortalarına ek ABD’de sosyal bilgilerin öğretiliş biçimi yoğun şekilde eleştirilmiştir. Bu süreç içerisinde yeni sosyal bilgiler denen bir reformist hareket çıkmıştır. Reform, özel ve federal fonlar ile desteklenmekte olan pek çok proje etrafında gelişmiştir. Coğrafya ve tarihin öneminde azalma olmuş; sosyal psikoloji, siyaset bilimi, ekonomi, antropoloji ve sosyoloji ağırlıklı hale gelmiştir. Bu disiplinlerdeki yöntem ve kavramlara dayanan disiplinler arası yaklaşımlar ortaya koyulmuştur. Klasik betimleyici, tündengelimci öğretim gözden düşmüşken tümevarımcı bir araştırma öne çıkmıştır. Yeni sosyal bilgilerde öğrenciler pasif bir alıcı değil aktif bir bilgi arayıcısına dönüştürülmek istenmiştir. Bruner’in *The Process of Education* (1960) isimli eseri yeni sosyal bilgilerin gelişmesinde katalizör olmuştur (Öztürk, 2015, s.25). Fakat bu yaklaşım, 1980’lerde başarısız bulunup bırakılmış ve tekrar geleneksel yaklaşıma dönmüştür (Öztürk ve Dilek, 2005, s.82).

1990’lı yılların ikinci yarısına gelindiğinde NCSS, ülkedeki sosyal bilgiler öğretiminin “yeni sosyal bilgiler” hareketinin önermelerine yakın olan bir yöntem, içerik ve amaçla yapılmasına karar vermiştir. Bu kapsamda 20. asrın başında Amerika’da sosyal bilimlerin sosyal yapılandırıcılığa bağlı, bütünleşmiş, disiplinler arası, tematik bir karakterinin olduğu, iş birlikli öğrenme ve problem çözme yönetimi öngördüğü görülmektedir (Öztürk, 2015, s.25-26).

2.5.2. Türkiye’deki Gelişim Süreci

Sosyal bilgiler programları kapsamına dahil olan konuları içermekte olan dersler ilk defa Sultan II. Abdülhamid (1876-1909) döneminde ilköğretim programlarına alınmıştır. Bu dönem içerisinde sadece coğrafya ve tarih dersleri programların bazılarında yer bulmuştur. 1913 Tedrisat-ı İbtidaiye Kanun-ı Muvakkati’nde ise, coğrafya ve tarihin dışında Malûmat-ı Medeniye ve Ahlâkiye ve İktisadiye ilköğretim okulu programına koyulmuştur. Balkan Savaşları’nın ardından vatandaşlık eğitimiyle ilgili dersler üstünde Tanzimat itibariyle biçimlendirici olan

Osmanlıcılık ile II. Abdülhamid sonrasında etkili hale gelen İslamcılık ideolojilerinin yerine Türkçülük geçmiştir (Öztürk, 2015, s.26).

Cumhuriyetin ilan edilmesinin ardından yeni Türk devletinin ideolojisinin genç kuşaklara benimsetilmesi; ahlaki, manevi, milli değerler ile donatılmış olan fikri, vicdanı ve irfanı hür kuşaklar yetiştirebilmek için 1926 itibariyle hazırlanmış olan programlarda yurt bilgisi, coğrafya ve tarih (1924 programında yer alan “musâhabat-ı ahlakiye” ve “malûmat-ı vataniye” dersleri 1926’da “Yurt Bilgisi” dersi haline çevrilmiştir) derslerine yer ayrılmıştır (Bilgili, 2013, s.26). Bu derslerin verilmesi 1926, 1930, 1932, 1936 ve 1948 senelerinde düzenlenmiş programlarda da sürdürülmüştür (Sönmez, s.2005).

Çok disiplinli ve disiplinler arası bir ders ve program yaklaşımı olarak sosyal bilgiler ülkemizde ilk defa 1960’larda benimsenmiştir (Öztürk ve Dilek, 2005, s.82). 1962’deki program taslağında ilkokuldaki amaç “kişisel, insanlık münasebeti, ekonomik ve toplumsal hayat” açılarından saptanmış; yurt bilgisi, coğrafya, tarih dersleri yerine “Toplum ve Ülke İncelemeleri” dersi programa dahil edilmiştir (Sönmez, 2005, s.459). 1968 İlkokul Programı’nda bu yeni ders, “Sosyal Bilgiler” ismini almıştır (Öztürk, 2015, s.27). Ardından Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı’nın 9. Milli Eğitim Şurası kararları kapsamında, 15.11.1974 tarih ve 459 sayılı kurul kararıyla temel eğitim 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflarda sosyal bilgiler dersinin verilmesi kararlaştırılmıştır. Böylelikle ilköğretim okullarında sosyal bilgiler dersi 1968 itibariyle, ortaokullardaysa 1975 itibariyle okutulmuştur. 1985 senesine dek bu uygulama sürmüştür. Bu tarihin ardından ilköğretimin ikinci kademesinde sosyal bilgiler dersi Milli Coğrafya, Milli Tarih ve Vatandaşlık Bilgisi şeklinde verilmiştir. 1997-1998 eğitim öğretim döneminde ilköğretim okullarında yeniden sosyal bilgiler dersinin okutulmasına karar verilmiştir. Sosyal bilgiler ismiyle bir ders her ne kadar ilk kez 1968 senesinde ilkokul programında yer bulmuşsa da bu tarihin öncesinde sosyal bilgiler, içeriğine yakın olan başka dersler de eğitime dahil edilmiştir (Safran, 2015, s.13).

1998 yılı itibariyle dünyada meydana gelen gelişmeler dikkate alınarak yoğun bir program geliştirme faaliyeti başlamıştır. Bu faaliyetler 2005 senesinde ürünlerini vermiştir. MEB’in pilot illerde uygulayarak verim aldığı neticesine ulaşılan yeni 4.-5. sınıflar sosyal bilgiler öğretim programı, 2005-2006 öğretim yılı itibariyle tüm illerde

uygulamaya koyulmuştur. Bu programı geliştirmede tematik öğrenme, işbirlikli öğrenme ve problem çözmeyi vurgulayan sosyal yapılandırmacılık temel alınmıştır (Öztürk, 2015, s.27).

2.6.Sosyal Bilgiler Programının Yapısı ve Yeni Yaklaşımı

Cumhuriyetin kurulmasından 1982 senesine dek farklı okul çeşitleri ve kademelere yüksek öğretmen okulları, eğitim enstitüleri, ilköğretmen okulları, köy enstitülerinden öğretmenler yetiştirilmiştir. 1982 yılında öğretmen yetiştirmekte olan kurumlar eğitim yüksekokulu ve eğitim fakültesi ismi altında üniversite çatısında yer bulmuştur. Böylelikle öğretmen yetiştirme mekanizması yeni bir işleyiş, statü ve yapı kazanmıştır. Günümüze beden eğitimi öğretmenlerinin haricindeki öğretmenler sadece eğitim fakültelerinde yetişir (Karacaoğlu, 2008, s.7).

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çevrelerine, dünyaya ve ülkelerine duyarlı olmaları gerekmektedir. Bu yüzden sosyal bilgiler öğretmenliği adayları ezberleyici değil sorgulayıcı olmalı, araştırmacı, gözlem yeteneği gelişmiş, fikir üretebilen kişiler olmalıdırlar (İskender, 2007, s.26).

2.6.1. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı Alan Dersleri

Eğitim fakültelerindeki Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı'nda bulunan derslere bakıldığında meslek ve alan bilgisi derslerinin daha ağırlıklı olduğu görülebilmektedir. Bunun yanı sıra genel kültür dersleri de vardır. Alan derslerinden ise ön planda olanlar coğrafya ve tarih ile bununla ilgili derslerdir.

Alan dersleri içerisinde tarihle ilgili olan dersler Türkiye Cumhuriyeti Tarihi-II (1945- 2000), Türkiye Cumhuriyeti Tarihi-I(1919-1945), Çağdaş Dünya Tarihi, Yeni ve Yakınçağ Tarihi, Osmanlı Tarihi ve Uygarlığı-I, Ortaçağ Tarihi, Osmanlı Tarihi ve Uygarlığı-II, İslam Öncesi Türk Tarihi ve Kültürü, Eskiçağ Tarihi ve Uygarlıkları, Antropoloji, Arkeoloji'dir.

Coğrafyayla alakalı derslerse Siyasi Coğrafya, Ülkeler Coğrafyası, Türkiye Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası, Türkiye Fiziki Coğrafyası, Genel Fiziki Coğrafya, Genel Beşeri ve Ekonomik Coğrafya şeklindedir.

Diğer alan dersleri ise Bilim Teknoloji ve Sosyal Değişme, Sosyal Proje

Geliştirme, Drama, Vatandaşlık Bilgisi, Ekonomi, Temel Hukuk, Siyaset Bilimine Giriş, İnsan Hakları ve Demokrasi, Sosyal Bilgilerin Temelleri, Sosyal Bilgilerde Ders Kitabı İncelemeleri, Sosyal Sosyoloji, Psikoloji, Sosyal Bilgilerde Sözlü ve Yazılı Edebiyat İncelemesi, Felsefe şeklindedir.

2.6.2. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı Meslek Bilgisi Dersleri

Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı'nda yer alan derslere bakıldığında toplam olarak 28 saati bulan uygulamaları derslerden 16 saatin meslek bilgisi alanında olduğu görülür.

Mesleki eğitim için verilmekte olan dersler öğretmenlik yapacak olan öğrencilere alanlarına dair edinecekleri bilgileri neyi dikkate alıp ne şekilde ve nasıl kazandıracaklarını, sınıf düzeninin nasıl olacağı ve dersin nasıl yönetileceğine dair beceri ve bilgi kazanmalarını amaçlamaktadır. Sılay ve Gök (2004); öğretmen adaylarının almış oldukları meslek derslerinde alan bilgisi derslerinde kazanmış oldukları teorik bilgiyi etkinliklerle uygulamaya çevirme şansı yakaladıklarını bunun ise hazırlanmış programları uygulama bakımından önem arz ettiğini vurgulamaktadırlar.

Her bilim dalının kendine has kavramları vardır. Eğitimin temellerinin, ilişkilerinin, metotlarının kavranması ve de ülkemizdeki süreç ve sistemlerin yorumlanabilmesi için eğitimdeki temel kavramların bilinmesi öğretmen adayları açısından önem arz etmektedir (Gültekin, 2008, s.viii).

Sosyal Bilgiler Eğitimi Lisans Programı kapsamında verilmekte olan meslek bilgisi dersleri ise Ölçme ve Değerlendirme, Program Geliştirme, Özel Öğretim Yöntemleri I, Özel Öğretim Yöntemleri II, Okul Deneyimi, Öğretmenlik Uygulaması, Öğretim İlke ve Yöntemleri, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı, Rehberlik, Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi, Sınıf Yönetimi, Eğitim Psikolojisi, Eğitim Bilimine Giriş şeklindedir.

2.6.2.1. Eğitimde Program Geliştirme

Bu ders kapsamında temel olgular, program geliştirmenin kuramsal temelleri, program geliştirme süreci, eğitim programı modelleri ve tasarımı konuları incelenmektedir. Bunun yanı sıra eğitim programlarıyla alakalı yeni yönelimler de

dersin kapsamına dahil edilip incelenmektedir.

Program geliştirmenin tanımını “eğitim programının hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme öğeleri arasındaki dinamik ilişkiler bütünü” biçiminde yapmak mümkündür (Demirel; 2010, s.5).

Program geliştirme, eğitim programlarını dinamik yapıdaki sosyo kültürel yaşamın gerekliliklerine uygun şekilde aksiyon araştırmaları kapsamında uygulama aşamasında ya da uygulamaya geçmeden önce deneme safhasında ülke gereksinimleri kapsamında öngörülmekte olan hedefleri gerçekleştirmeye yönelik aksaklıkları giderme doğrultusundaki bütün gayretleri içermektedir.

Program geliştirmedeki temel faktör olarak ifade edilebilen dört unsur vardır. Bunlar sırasıyla hedef, içerik, öğrenme-öğretme ve lme değerlendirmedir. Hedef bünyesinde öğrenene kazandırılması amaçlanan tutumlar da yer almaktadır. Dört unsurdan ikincisi olan ierikteyse planlanacak olan eğitim müfredatında ilk unsur olarak belirtilmiş hedefe uygun şekilde ders içeriği tespiti yapılmaktadır. nc unsur olan öğrenme ğretmedeyse ulaşılmak istenen amaçların gerçekleşebilmesi için hangi öğretme ve öğrenme modellerinin, yöntem ve tekniklerin, stratejilerin belirleneceği üzerinde durulmaktadır. lme değerlendirmede de tutum ve davranışların test edilip istenen düzeye gelinip gelinmediğinin ölümü söz konusu olmaktadır (Demirel; 2010, s.5).

Ne kadar özenle ve yeterli görülerek hazırlansa da ilk hazırlanan şekliyle bir eğitim programı tamamen istenen özelliklerde olmayacaktır. Zaten eğitim programları ne kadar iyi olsalar da özelliği nedeniyle denemeye ve değişime açıktır. Bu ise hazırlanan programın veriler kapsamında değerlendirilip gereken değişiklikler ve düzeltmelerin yapılmasının ardından iyileştirilmiş programın uygulanmasını gerektirmektedir. Bu gereklilik hem kültürel ve toplumsal hayatta hem de teknoloji alanında sürekli bir değişimin olmasından kaynaklanmaktadır. Bu şartlar kapsamında program geliştirme eğitim sistemlerinin yanı sıra eğitim programlarında da vazgeçilmez olmuştur (Kısakürek, 1983, s.219).

Ülkemizde programları merkezi şekilde oluşturulmaktadır. Bunu uygulayansa MEB bünyesinde yer alan ilgili genel müdürlükler ve Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı olmaktadır. Programın uygulamaya koyulacağı eğitim kurumlarının bağlı

bulunduğu genel m¼d¼rl¼k tarafından tanzim edilmekte olan programlar Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından tasdik edilip T¼rkiye çağında uygulanabilir hale gelmektedir. Bununla beraber Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından ihtiyaç duyulan b¼l¼mlerde program geliştirme komiteleri kurulup buralarda tasarlanan programlar t¼m yurttta hayata geçirilmektedir (Y¼ksel, 1998).

T¼rkiye’de t¼m eğitim oğretim programlarını hazırlama ve geliştirmeden sorumlu bulunan Talim ve Terbiye Kurulu (2005) program geliştirme s¼reci kapsamında uygulayıcı olan oğretmenlerden beklentilerini řoy¼le sıralamıştır:

- Senelik planları hazırlamada ve konuları işlemede diğer alanlar ile iş birliği yapmak,
- Etkinliklerde kullanılmakta olan malzemelerden bir arşiv yapmak,
- Programa dair doyurucu ve yeterli oranda bilgi sahibi olup uygulamada oluşabilecek sorunlara öz¼m getirmek,
- Sınıf içi etkinliklerin d¼zenlenmesinde oğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate almak,
- Eğitimde yeni yaklaşımlar kapsamında bilgilerini g¼ncellemek,
- T¼rkeyi etkili, g¼zel ve doğru kullanabilmek,
- Oğrencilerin oğrenme gereksinimlerini belirlemek,
- Her oğrencinin şahsi bilgilerinin bulunduğu sınıf oğretmeni klas¼r¼n¼ oluşturmak,
- Velilerin ilgisiz ya da yetersiz kaldıkları hallerde oğrenciler ile gön¼ll¼ velilerin ilgilenmelerini sağlama,
- Veliler için okuyabilecekleri kitaplar önerme ve d¼n¼t almak için çeşitli ortamlar yaratma,
- Çalışma y¼ntemi hususunda oğrencileri bilgilendirmek ve oğrencilerin takip edecekleri bir çalışma programını hazırlamak,

- Öğrencilere internet üstünden ödevler yollamak, ödevlerin hazırlanmasında ve tesliminde yol göstermek,
- Yapılan etkinliklere dair diğer öğretmenlerin bilgilendirilmesi,
- Öğrencilerin ders saati haricinde evde takiplerini yapmak ve iletişimde olmak,
- Öğrenci aileleri ya da velileriyle iletişim ve işbirliğini sürdürmek,
- Öğrenciler için okuma listesi yapmak ve bunu zamanla geliştirmek.

2.6.2.2.Özel Öğretim Yöntemleri I ve II

Öğretim yöntemleri öğretmenlerin sınıflarda öğrenmeyi sağlamak için yaptıkları uygulamaları içerir. Bir başka deyişle, öğretim amaçlarına ulaşmak için öğretmenlerin öğretim amaçlarını, materyallerini, konuyu, öğretim tekniklerini kullanmalarını ve bunları organize etme biçimlerini ifade eder (Taşpınar, 2005, s.9).

“Özel Öğretim Yöntemleri” dersi öğretmenlik programı öğrencileri için geliştirilmiştir. Temel amacı; ilgili alandaki öğretim yöntemlerini ana hatlarıyla tanıtmak, Milli Eğitim okullarındaki öğretim uygulamaları hakkında temel bilgiler kazandırmak ve öğrencilerde belirli öğretim alanlarına ilişkin öğretme becerileri geliştirmektir (Alkan ve Kurt, Tarihsiz: 159-160).

Öğretmen yetiştiren kurumlarda öğretim yöntemleri bilgisi en önemli ve en gerekli derslerden birisidir. Öğretmenin öğretim yapabilmesi için mesleğinin gerektirdiği bilgi ve beceriyi elde etmesi gereklidir. Öğretim, öğretim yöntemleriyle gerçekleşir (Kemertaş; 1999, s.1). “Özel Öğretim Yöntemleri I ve II” dersleri sosyal bilgiler öğretmeni yetiştiren kurumlarda verilen derslerin niçin okutulacağını, nelerin okutulacağını, nasıl okutulacağını açıklayan ve öğretimle ilgili olası problemlere cevap vermeye çalışan bir derstir.

Başka bir deyişle, öğretmenlik mesleği ile ilgili bilgi, beceri, tutum ve alışkanlıklar öğretmenlik meslek bilgisi programlarıyla kazandırılmaktadır. “Özel Öğretim Yöntemleri” dersi bu programda yer almakta ve derse ait amaçları, ilkeleri, ders konularını, bu konuların işlenebilmesi için uygulanacak yöntem ve teknikleri ele

almaktadır. Bu ders, bunlar hakkında gerekli bilgileri verir ve bu bilgilerin uygulanabilir hale gelmesini sağlamaya çalışır (Harmandar, 2004, s.IV).

Sosyal bilgiler öğretmenliği meslek bilgisine yönelik olan “Özel Öğretim Yöntemleri I ve II” dersleri bir sosyal bilgiler müzik öğretmenliği alanına, diğer yandan genel öğretmenlik bilgisine yönelik olan derslere dayalıdır. Bu açıdan bakıldığında sosyal bilgiler öğretmenliği bilgisi veren “Özel Öğretim Yöntemleri I ve II” dersleri, sosyal bilgiler (alan) bilgisi içeren dersler ile genel öğretmenlik bilgisini içeren derslerin bir kesişim alanıdır. Bu özelliği nedeniyle “Özel Öğretim Yöntemleri I” ve “Özel Öğretim Yöntemleri II” dersleri iki yönlü, karmaşık bir yapıya sahiptir. Diğer bir deyişle, “Özel Öğretim Yöntemleri I ve II” dersleri sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının, sosyal bilgiler öğretmeni yetiştiren kurumlardaki eğitim programında ağırlıklı olarak izledikleri ve ileride öğretmenliğini yapacakları sosyal bilgiler alanında öğretmenleşmelerinin gerçekleştiği önemli bir ders niteliği taşımaktadır.

Yukarıdaki açıklamalarda da görüldüğü gibi, sosyal bilgiler öğretmenliği bilgisine yönelik olan “Özel Öğretim Yöntemleri I ve II” dersleri, sosyal bilgiler öğretmenliği eğitiminin temelinde yatan, belirleyici bir yer ve öneme sahiptir. Bu özelliği nedeniyle de “Özel Öğretim Yöntemleri I ve II” dersleri sosyal bilgiler öğretmenliği niteliklerinde etkin rol oynayan başlıca derslerden ve buna bağlı olarak da, sosyal bilgiler öğretmenliğinin temel ve en önemli öğelerinden biridir.

Günümüzde sosyal bilgiler öğretmeni yetiştiren kurumlarda uygulanmakta olan programlarda “Özel Öğretim Yöntemleri I” ve “Özel Öğretim Yöntemleri II” dersleri sosyal bilgiler öğretmenliği eğitimi sürecinde sosyal bilgiler öğretmeni adaylarına sosyal bilgiler öğretim yöntemleri, ilköğretim ve ortaöğretim sosyal bilgiler dersi programı, öğretim ve çalışma planları, yıllık plan ve günlük plan, sosyal bilgiler ders kitaplarının ve yardımcı kitapların incelenmesi, sosyal bilgiler eğitiminde ölçme ve değerlendirme, örnek dersleri dinleme, izleme - eleştirme ve sosyal bilgiler çalışmalarını dinleme, izleme ve eleştirme gibi sosyal bilgiler öğretmenliği rollerini kazandırmayı amaçlamaktadır.

Bir sosyal bilgiler öğretmeni halen uygulanmakta olan programdaki adıyla “Özel Öğretim Yöntemleri I ve II” derslerinin içeriğinde bulunan sosyal bilgiler

öğretim yöntemlerinin özelliklerini, katkılarını ve sınırlılıklarını bilmelidir. Bu bilgilerini konunun özelliklerini, öğrencilerin hazır bulunuşluğu, öğrenci mevcudu, sahip olduğu kaynaklar, kendisinin yönetime yatkınlığı ve yöntemi kullanma becerisi, sınıfın ya da dersliğin fiziki koşulları ve zamanla ilgili sınırlamalarla harmanlayarak yöntem zenginliği içeren dersler planlamalıdır (Gözütok, 2006, s.297).

2.6.2.3.Standart

Öğretim yöntemlerinde çeşitli standartlar izlenmektedir. Bu başlık ve sonrasında standart geliştirmenin önemine, standart aşamalarına ve standart türlerine de değinilmiştir.

Yeterlik: Bu pozisyonda görev almak ve bu pozisyonun şartlarını sağlayan gereksinimleri karşılamak adına bulunması gereken yetenek, kabiliyet ve bilgi birikimi gibi terimlerin toplamı şeklinde tanımlanan bir kelimedir. Bu ifade, planlanan bir işi veya görevi istenilen şekilde yürütebilmek adına bireyin ihtiyaç duyduğu donanımı temsil eder (Sahin, 2004). Fraser (1994) yeterliği, belirlenen hedeflere ulaşmak için kaynakların kullanımının ölçülmesi olarak tanımlamıştır. Erlendsson (2002) ise yeterliği az bir emekle görevlerin yerine getirilmesi olarak tanımlamaktadır. UNESCO eğitim alanında yeterliği mümkün olduğunca az zaman, çaba, para ve kaynak harcayarak istenilen sonuca ulaşma yeteneği olarak tanımlamıştır (akt. Vlasceanuvd., 2004). Çalışma yaşamında yeterlik, çalışanların kabul edilebilir bir performans ortaya koyduğuna ilişkin göstergeleri değerlendirirken temel alınan ölçüt ya da niteliktir (Simsek, 2009, s.241). Eğitimle ilgili alan yazıda yer alan öğretmen yeterlikleri ise öğretmenlerin sahip olması gereken tutum, bilgi ve becerilerin ayrıları olarak listelendiği –genellikle bu liste yüzlerce yeterlikten oluşabilir- bir kavramdır. Öğretmen yeterlikleri genellikle öğretmenlerin neleri yapabileceğinin davranış düzeyinde ayrıntılarını içerir ve öğretmenin işinin ayrıntılarını tanımlar (TED, 2009, s.3).

Bandura'nın sosyal öğrenim adına yaptığı araştırmada yeterlilik kendine özyeterlilik kavramını temel aldığı görülmektedir Bandura (1986), davranışsal gelişimin oturmasında ciddi bir yere sahip olan öz-yeterlilik, insanların türlü sorunlarla mücadele edebilmesi, bir işin gerekliliklerini yerine getirmek adına istenen düzeye erişebilme kapasitesi adına kendine duyduğu inancı ve çıkarımları şeklinde

tanımlamaktadır.

Bireyler yeterli bilgi birikimine ve beceriye sahip olsalar da kendilerini yeterli hissetmeyebilirler. Bu noktada, farklı koşullar içerisinde bireyin ne yapıp ne yapamayacağına ilişkin algısı süreci etkilemektedir. Bandura (1997), öz-yeterliğin (1) başarıyla tamamlanmış deneyimler, (2) dolaylı deneyimler, (3) sözel ikna ve (4) fizyolojik ve duygusal durum olmak üzere dört kaynaktan beslendiğini belirtmektedir. Yapılan tanımlar ve açıklamalardan yola çıkarak yeterliğin, bireyin bir işi yapabilmesi için kendisiyle ilgili algılayışı, inancı olarak ifade edilebilir.

Kalite: Ellis (1993), kaliteyi “standartlar ve mükemmeliyetin bir göstergesi” olarak tanımlamıştır. Türk Standart Enstitüsü’ne (TSE) göre ise “kalite bir ürün ya da hizmetin belirlenen veya olabilecek ihtiyaçları karşılama kabiliyetine dayanan özellikler toplamıdır” (Özden, 2000, s.159). ABD Kalite Kontrol Derneği’ne (American Society For Quality Control- ASQC) göre “kalite bir mal ya da hizmetin belirli bir gerekliliği karşılayabilme yeteneklerini ortaya koyan özelliklerin tümüdür.” ISO-Uluslararası Standardizasyon Teşkilatının kalite tanımı ise bir standart, gereksinimleri, şartnameler, referanslar veya malzeme, ürün, süreç ve hizmetlerin amaçlarına uygun olmasını sağlamak için sürekli kullanılacak özellikleri sağlayan belgedir (ISO, 2012).

Eğitim alanında istenilen yetkinliğe ulaşmak, bu alanda gereken şartlara son noktada ve maksimum uygunluk şeklinde karşılık verebilmek, eğitim faaliyetlerinin hedefleriyle paralel hareket edebilmek ve sosyal ortamı ile sorunsuz geçinebilme şeklinde tanılanmıştır (Erişti, 2004, s.20).

Bu bağlamda, eğitimde verimlilik var olan kaynakların etkili kullanımını gerektirmektedir. Eğitimde var olan kaynaklar içerisinde en önemli yere öğretmenler sahiptir. Bu açıdan eğitimin kalitesinin belirlenmesinde öğretmenlerin etkisi büyüktür. Eğitim sistemi içerisinde aktif bir yere sahip olana öğretmenler gerekli niteliğe ve standartlara sahip değilse yapılan eğitim öğretim faaliyetin istenilen verim alınamaz. Dolayısıyla standartla kalite arasında ciddi bir ilişki vardır.

Brookman (1993) kalite ve standartlar arasındaki ilişkiyi “kurumların kalitesi öğrencilerin onu ne kadar iyi yakaladıklarına veya öğrencilerin başarı ve ihtiyaçlarının karşılanmasına bağlıyken, profesyonel eğitim kurumları kalite için

standartları oluştururlar” ifadesiyle açıklamıştır. Dolayısıyla eğitimde kalitenin sağlanmasının öncelikli şartının sistemdeki unsurlara yönelik standartların belirlenmesi olduğunu ifade edebiliriz. Buradan hareketle kalitenin eğitimde niteliği, standardın ise bu niteliğe ulaşmak için sağlanması gereken niceli ifade ettiğini belirtebiliriz.

Performans göstergesi, MEB tarafından hazırlanan “Öğretmen Yeterlikleri” kitabında, “yeterliklerin gerçekleşip gerçekleşmediğinin delili olabilecek gözlemlenebilir ölçülebilir davranışlar” olarak tanımlamıştır (MEB, 2008). Yorke (1995) ise bireyin veya kurumun performansında ne gibi değişimlerin meydana geldiğini ölçmemize olanak sağlayan ya da bireyin veya kurumun performansının diğerleriyle karşılaştırılmasını sağlayan niteliksel veriler olarak ifade etmektedir. Bu ifadeden yola çıkarak performans göstergesinin birtakım öncelikleri temel aldığı ve yönlendirilebilir nicel verilere dayanarak planlanması bununla birlikte görselliğe dökülebilen, birtakım kavramları kendi içinde barındırması gerekir. Bu kavramlar sırayla; uygulanabilirlik, objektiflik, uyumluluk ve anlaşılabilirlik şeklinde ifade edilmektedir (TED, 2009, s.XX). Ayrıca performans göstergelerinin basit, anlaşılabilir ve objektif gibi ilkelere de uygunluğu göz önünde bulundurulmalıdır (TED, 2009, s.55). Özellikle ölçülebilir nitelik taşıması gereken performans göstergelerinin bu ilklere uygun olarak ifadelendirilmesi önemlidir.

Eğitmenler adına düzenlenen yeterlilik düzeylerine ilişkin önemli girdiler, bilim, mesleki yeterlilik, motivasyon ve performans indeksleri şeklinde sıralı olarak ifade edilebilir olması gereklidir. Genel girdiler ise bilgi, inanç ve tavır şeklindedir fakat eğitmenlerin tutumları ve hareketleri performans indeksleri ve bilgileri değerlendirilebilir olmalıdır. Tavır, değer ve inançlar ise birtakım farklı tutumlar ile derecelendirme metotları ile doğrudan olmayan şekillerde ölçülebilir. Fakat eğitmenlerin mesleki yeterlilik düzeyleri baz alınarak adı geçen bilgi, tavır, inanış ve değerleri barındıran eğitmenlerin neyi ne şekilde nasıl yürüttüğü de büyük önem teşkil etmektedir. Bu yüzden, performansın, diğer girdilerden ayrı olarak farklı biçimde gözlemlenebilir ve verilere yansıtılabilir olması son derece önemli bir durumdur (TED, 2009, s.14)

Eğitim bir sistemdir ve bu sistemin değişkenleri de girdi, süreç ve çıktı değişkenleridir. Bu değişkenler eğitim süreci içerisinde sistematik ve dinamik bir

yapıya sahiptir. Vlasceanu ve diğeri (2004) de performans göstergelerinin ancak tutarlı bir girdi, süreç ve çıktı göstergeleri olarak kullanıldıklarında verimli çalıştığını belirtmiştir. Bu bağlamda, sistemin değişkenleri için belirlenecek performans göstergelerinin birbiriyle tutarlı olması gerekir. Bu yapıyı öğretmen eğitimi için değerlendirecek olursak, öğretmen olmak isteyen adaylar için belirlenen performans göstergelerinin, öğretmen adaylarının hizmet önce eğitimde sahip olması gereken göstergelerin ve öğretmenlerden beklenen göstergelerin birbiriyle çelişmemesi gerekmektedir.

Akreditasyon: Kısaca ifade etmek gerekirse kuruluşların veya adı geçen programların hedeflerine ulaşabilme seviyelerini ve öncesinden hazırlanmış standartlar doğrultusunda hem gönüllü hem de resmiyet taşımayan akredite kurumu ile belirlenmiş boşluklarla izleme aşamasıdır (Doğan, 1999, s.510).

Bu noktada akreditasyondan amaç, kurumların ürün kalitesini artırmak böylelikle kurum çalışanlarının motivasyonlarını üst düzeyde tutmaktır. Ulusal Öğretmen Eğitimi Akreditasyon Konseyi (National Council for Accreditation of Teacher Education-NCATE) (2008) akreditasyonu gönüllü kuruluşlarca eğitim faaliyetlerinin ve akademik kalitenin artırılması için bir değerlendirme süreci olarak ifade etmektedirler. Avrupa Eğitim Vakfı (European Training Foundation-ETF) (1998) ise akreditasyonu önceden tanımlanmış ve oluşturulmuş standartların uygulanmasına dayalı bir süreç olarak tanımlamaktadır. Bu bağlamda eğitim açısından akreditasyon, kurumların veya programların kalitesini artırmak için önceden belirlenmiş standartları karşılayıp karşılamadığı gönüllü kuruluşlar tarafından değerlendirildiği süreç olarak ifade edilebilir. Akreditasyon sisteminin temelini standartlar oluşturmaktadır. Çünkü akreditasyon süreci, önceden belirlenmiş standartlar setine dayanır.

Akreditasyon süreçlerini eğitim alanında değerlendirmek gerekirse birtakım standartların planlanması ile bu süreç başlar devamında da sürecin hedefi, devamlılık sağlayan ve kaliteyi artırma odaklı olmalıdır (Atalay, 2006).

Bu standartlar, oluşturulacak sistemin gereklerini ortaya koyar ve “ Öğretmen yetiştirme programının, nitelikli öğretmenler yetiştirmek için tartışılması gereken asgari özellikler nelerdir?” sorusuna yanıt verir (Kavak, 2007, s.30). Ayrıca

akreditasyon sistemi özel kurumları ve programları da akredite edebilir ancak amaçlar açık ve net bir şekilde ortaya konmadıkça kurum ve programla ilgili yargıda bulunamaz (Adıgüzel, 2008, s.9). Dolayısıyla akreditasyon sürecinin verimli olabilmesi için amaçları açık bir şekilde açıklayan standartlara ihtiyaç vardır.

Akreditasyon öğretmenlerin eğitimine katılmakla birlikte birtakım standart nitelikler ve kaliteyi farklılıklarla ilişkilendirerek, birbirlerini bütünleyebilen temel bir kavram şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla öğretmen eğitiminde istenilen niteliğin sağlanabilmesi için öncelikle kurum veya program standartları geliştirilmeli ve bu kurumların veya programların geliştirilen standartlara uygunluğunun akredite edilmelidir.

2.6.2.4. Standart Geliştirme Aşamaları

Öğretmen eğitiminde standartların geliştirilmesi nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesinin önemini ortaya koymaktadır. Öğretmen eğitiminde bu standart geliştirme süreci, standartların geliştirileceği alana ve amaca yönelik olarak farklılık gösterdiği gibi standart geliştirmede sorumlu olan kurum ve kuruluşlara göre de farklılık göstermektedir. Bu bağlamda bazı kurum ve kuruluşların standart geliştirme süreçlerini açıklayacağız.

Ulusal Bilgi Standartları Örgütüne göre de standartlar beş adımda incelenmektedir (NISO, 2004):

1. adım standart kavramının kavramsal zemininin hazırlanması: Programların başlangıç aşamasında ve bitiminde standartların kişilerin ihtiyaçlarını gidermesi gerekmektedir. Bu yüzden standartların devamlılığında, programları büyütme aşamasında karşılaşıldığı üzere gereksinimlerin kararlaştırılması ile başlanmalıdır. Belirli ihtiyaçların popüler ihtiyaçlar doğrultusunda değerlendirilerek temel düşünceler meydana getirilir. Bu bağlamda da standartları meydana getiren düşüncelerin problemleri aşmak ve ihtiyaçlara yanıt vermek temelinde olması gerekmektedir.

2. adım kavramsal zeminin tartışılması: İlk adımda meydana gelen fikirler ve bu adımda standart olabilecek seviyede farklı kurumların ve birlikişiler tarafından konu müzakere edilir. Bu müzakereler sayesinde standartlar fazla gündeme gelmeden yetkili bir kurum kurulur. Bu kurum tartışmaların meydana getirdiği problemleri baz

olarak standartları geliştirmeye ve biçimlendirmeye çalışmaktadır.

3. adımda kurulun çalışmaları: Bir önceki aşamada ortaya çıkan kurul çalışmalarına başlar. Standart geliştirme sürecinde yer alacak kurul üyelerinin ilgili alanda uzman olması gerekmektedir. Çünkü standart geliştirme çalışması diğer AR-GE çalışmaları gibi uzmanlık gerektirir. Burada kurulun bilgi toplaması ve elde edilen bilgileri etkin bir şekilde kullanması oldukça önemlidir. Çünkü standartların kuramsal olarak hiçbir eksiğinin olmaması gerekmektedir. Bu nedenle standart geliştirme süreci uzun ve sıkıcı bir süreçtir. Bu süreç sonunda kurul tarafından ortaya taslak olarak bir standartlar listesi çıkarılır.

4. adım uzlaşılabilen bir görüş belirlenmesi: Yoğun iş temposunun ardından meydana gelen standartlar bütün toplumu kapsamaktadır. Bu yüzden, bu süreç ortak bir fikir etrafında hazırlanan standartlar, tüm kurumların ve uzmanların yardımını alması büyük bir önem arz etmektedir. Kurumların hazırlamış olduğu temel standartların bütün katılanlara aktarılması, müzakere edilmesi ve varsa farklı fikirlerle temellendirilmesi, standartların insanlara ilan edilmeden önce uygulanması gerekli bir işlemdir.

5. adım standartların kabul edilmesi ve uygulanması: Ulusal Bilgi Standartları Organizasyonu desteği ile kabul edilen standartlar temel iletişim unsurları yardımı ile topluma ilan edilir ve bu adımdan sonra bireylerin standartlara kolayca erişim sağlayabilmesi gerekmektedir.

Onaylanan standartlar işleyiş ve kullanım amaçlarına uygun olarak ilgili kurumlarda uygulanmalıdır. Zamanla geliştirilen bu standartların ihtiyaçlardaki değişime göre düzenlenmesi ve geliştirilmesi gerekmektedir.

Standartlar hangi kurum ve kuruluş tarafından, hangi amaçla ve alanda geliştirilirse geliştirilsin süreçte alan uzmanlarının ve paydaşların görüşünün alınması esastır. Bu çalışmada ise öğretmen yetiştiren kurumlar için giriş standartları, Öğretim Standartları Milli Kurulu (NBPTS) tarafından belirlenen öğretmen eğitiminde standart geliştirme süreci temele alınarak belirlenmiştir.

2.6.2.5. Standart Geliştirmenin Önemi

Okullar adına ayrı bir öneme sahip olan standartların eğitim alanındaki

amaçların ve yeniliklerin düzenlenmesine ön ayak olmaktadır. Bu doğrultuda eğitim alanında yapılan yeniliklerin varılmak istenen noktaya göre belirlenen içeriklerin önceden belirlenmiş standartlar doğrultusunda düzenlenmesi gerekmektedir (Ocak ve Beydoğan, 2005, s.120-121). Bu gerekliliğin temelinde yatan sebep ise öğrencilerin bu standartları kavrayabilmesi ve inceleyebilmesi adına birtakım yönlendirilmelerin oluşturulması yer almaktadır (SizerandRogers, 1993, s.25) ayrıca içerik anlamında temel alınan standartların, eğitim ve öğretim aşamasında şart koşulan ilkelerin bir tanımı niteliğinde olduğu ifade edilmiştir (Kendall, 2001, s.2). Öğrenciler öğretim süreçleri adına bu yönerge niteliği taşıyan standartlara alışabilmeleri için yine bu standartların her bir öğrencinin kapasitesine uyumlu olması koşulu bulunmaktadır. Bu yüzden standartlar belirlenirken öğrencilerin düzeyleri dikkate alınmalıdır. Her düzey öğrenciye ulaşabilen standartların açık ve sade bir biçimde tanıtılmasının gerekliliği belirtilmektedir (Ocak ve Beydoğan, 2005, s.123; Gandal, 1995, s.4).

Standart yönelimlerinin farklı bir faydası ise okullarda verilen eğitimlerin düzeyleri ile alakalı olarak ortak seviyeye ulaşmalarına yardımcı olmak ve öğrencilerin farklı eğitim kurumlarına yerleştirildiklerinde benzer bir eğitsel model ile karşılaşmalarına yardımcı olmaktadır. Bu bağlamda standartlara dayanan eğitim modelinde ve akademik planlamalar yapılırken ortak bir yol takip edilmelidir. Herhangi bir şirketin uzun vadede başarıyı yakalamak şüphesiz ki o şirketin doğru planlanmış amaca yönelik hizmet eden birimlerden geçmektedir. Standartlar bu noktada devreye girerek şirket motivasyonunu arttırarak hedeflere varılmasına yardımcı olmaktadır. Standartlar ayrıca içerik olarak bilgilerin performansların ciddi yere sahip olduğu öğrencinin bunun farkına vardığı ve ne istediğini bilen öğrenci yetiştirmeye ön ayak olduğunu ifade eder. Standartlar yardımıyla yalnızca öğrenciler değil öğretmenler ve velilerde performanslardan haberdar olabilir ve öğrencinin gereksinimlerine göre birlikte hareket edebilirler. Standartlar, öğrencinin sosyal hayatında ve eğitim gördüğü alanda nasıl gelişim sergilediği ile alakalı görsel veriler ortaya koymaktadır. Bu gelişmelere ek olarak standartlar, öğretmenlerin öğretim programlarını hazırlarken zemin sayılacak girdileri dikkate almalarını sağlayarak, öğreten ve öğrenen arasındaki ortak başarı formülüne erişebilmelerine ön ayak olur (akt. Beltekinvd., 2013). Bu bilgiler ışığında kuruluşlar planlarını başarılı bir şekilde gerçekleştirebilirler.

Standartların tespit edilmesiyle birlikte öğretmenlerin devamında da idari

birim çalışanlarının karışık ve farklılıklar seyreden iş tanımları açıkça ortaya konabilir ve böylelikle onların görevleri ışığında hangi faaliyetlere katılacakları hangi işleri yürütecekleri açıkça ifade edilebilir. Standartlar açıkça ifade edilip düzgün bir şekilde yürürlüğe girerse, öğrenim aşamaları olumlu şekilde değişebilir. Daha iyi bir öğretim yılı planı hazırlanır ve öğrenci, öğretmen arasındaki diyaloglar pozitif yönde artabilir. Bu bağlamda standartların dışında okullarda talebelerden açık bir şekilde beklentilerini dile getirebilirse, öğretmenler ve öğrencilerde bu doğrultuda gelişim gösterebilirler (Gandal ve Vranek, 2001). Yani standartların herhangi bir kurum veya kuruluşta öne çıkmasında iletişimin rolü son derece önemli bir husustur. Standartların netleştirilmesiyle birlikte, bu standartlardan etkilenen herkes neyi nasıl yapması konusunda ve ayrıca bireysel performans bazında açıkça veriler ortaya konabilir. İyi planlanmış standartlar doğrultusunda, hem öğretmenlere hem de öğrencilere rehberlik anlamında öncülük ederken, sergiledikleri gelişimleri görseller ile ifade eder (Librera, 2004, s.7). Böylelikle standartlar, öğretmenlerin mesleki yeterliliklerini bir üst noktaya taşımak adına da ciddi bir yere sahiptir denebilir.

2.6.2.6.Standart Türleri

Standartların yeteri kadar açık olması öğretmenin ne öğreteceğini, öğrencinin ne öğreneceğini ve değerlendirmenin nasıl yapılacağına dair önemli katkılar sağlar. Bu farklı amaçlarla standart oluşturma çabası beraberinde farklı standart sınıflandırılmasının yapılmasına olanak sağlamıştır. Standartların sınıflandırılması ile ilgili Conley (1997), aşağıdaki türleri belirlemiştir;

Akademik standartlar, eğitim alanında sürekli karşılaşılan ve popüler hale gelmiş bir standart şeklidir. Bu standartlar eğitimler, birinci dereceden akrabalar ve öğrenimini henüz tamamlamamış bireyler tarafınca tanınan bölümlerde, öğrencilerin kendilerinde barındırdığı birtakım yeteneklerin ve bilgilerinin değerlendirilmesini sağlar. Bu bağlamda yer alan standartlar; sözel, sayısal, vb. alanlarda ayrıca öğretmenlik öğrenim sürecinin temeli ile alakalı gereken tüm bilgi ve yetenek şeklinde tanımlanmaktadır. Bu alanların hepsinin kendine özgü akademik standartları vardır. Her alana ilişkin standartlar birbirinden farklı olmakla birlikte yapı olarak tüm alanlardaki standartlarda alan bilgisi ve bilişsel beceriler vurgulanmaktadır. Bu standartların alan bilgisi boyutu öğrencilerin alanla ilgili ne bilmesi ve ne yapması gerektiği üzerinde durur. Alan bilgisi ile ilgili standartlar, öğrencilerin üst düzey

yeterliliğe sahip olabilmeleri için öğrenmesi gerekli bilgi, beceri ve tutumları içerir. Bilişsel becerilerle ilgili standartlar ise analiz, sentez ve değerlendirme gibi süt düzey bilişsel becerileri kapsamaktadır (Conley, 1997). Öğrenciler sonuçları kendi stratejilerine göre izlediklerinde öz yeterlilik ve içsel motivasyon artacağından öğrenme daha kolay gerçekleşir (Baryy J. Zimmerman Educational Psychology Review, 1990,cilt 2, s.173)

Zihinsel ve sosyal beceri standartlarını belirlemek oldukça güçtür ancak bu standartlar, akademik standartları tanımlamada bir o kadar önemlidir. Bu standartlar genellikle bir alanla ilgili içerikten çok bu içeriğin daha iyi öğretimi, öğrenci tarafından daha iyi öğrenilmesi açısından gerekli temel becerileri içermektedir. Bu açıdan zihinsel ve sosyal beceri standartları akademik standartları tanımlayıcı özellik gösterir (Yüksel ve Sağlam, 2012, s.97). Örneğin, problem çözme becerisi belirli bir alanla ilişkilendirilmediği sürece bir anlam ifade etmez. Ayrıca bu alandaki standartlar; okuma, yazma, iletişim becerisi, analitik düşünme, sorun çözme, takım çalışması, bütünleştirici düşünme, nitelikli çalışma olarak ifade edilebilir.

Meslek standartları, bireylerin mesleği seçmeden önce bir meslek için sahip olması gerekli temel yeterlikleri içeren standartlardır. Ayrıca meslek standartları mesleğe başladıktan sonra mesleği yürütmek için gerekli temel bilgi ve becerileri içeren standartlardır. Günümüzde artık bir meslekle ilgilenen kişilerde aranan özellik sadece alanından uzman ve işini iyi bilen bireyler değil, bunlara ilaveten kendini yazılı ve sözlü ifade edebilen, akıcı, açık ve anlaşılır konuşabilen, araştırma ve sorgulama becerisine sahip, yaratıcı düşünebilen, sorun çözme becerisi yüksek bireylere de gereksinim duyulmaktadır. Dolayısıyla mesleğe girmeden önce bireylerin bu becerilere sahip olması önemli avantajdır. Ayrıca mesleğe girdikten sonra da meslekle ilgili ayrıntılı bilgi ve beceriler kazandırılması gereklidir. Bu açıdan değerlendirildiğinde meslek standartları çok boyutlu olabilmektedir (Conley, 1997; akt. Yüksel ve Sağlam, 2012, s.97).

Öğrenme fırsatı standartları, her öğrencinin alan ve performans standartlarını gerçekleştirebilmeleri için nitelikli öğretim elemanı, nitelikli dersler, program, araç gereç, öğretim zamanı vb. boyutlar üzerinde dururlar. Bu bağlamda öğrenme fırsatları standartları değerlendirildiğinde, doğrudan öğrenci öğrenmesi ile ilgili değil, öğrenci öğrenmesine dolaylı katkı sağlayan öğrenmeyi çevreleyen

durumlarla ilişkilidir (Adıgüzel, 2008, s.26).

Conley'in yaptığı sınıflama dikkate alındığında, yapılan bu çalışma meslek standartları içerisinde değerlendirilebilir. Yapılan araştırma ile henüz mesleğe yerleşmemiş hatta meslek için hizmetöncesi eğitime dahi başlamamış bireylerin öğretmenlik mesleğini daha etkili ve verimli yapabilmeleri bakımından sahip olmaları gereken standartlar belirlenmiştir. Belirlenen standartlar sadece bilişsel davranışları değil, duyuşsal özellikleri de kapsamaktadır.

2.6.2.7. Ölçme ve Değerlendirme

Eğitim alanında yapılan ölçme ve değerlendirmeye yönelik uygulamalar, genellikle öğrencilerin başarı seviyelerinin belirlenmesi üzerine kurulmaktadır. Lakin, ölçme uygulamalarını yalnızca bu doğrultuda düşünmek doğru bir perspektif getirmemektedir. Eğitim sistemi, diğer pek çok disiplinde olduğu gibi girdi ve çıktılar gibi öğeler barındırmaktadır. Eğitim programları bu girdi ve çıktılarının dengesi üzerine kuruludur. Etkili ve verimli eğitim programları da ölçme ve değerlendirme uygulamaları ile saptanmaktadır. Ölçmenin dışında özellikle değerlendirme; eğitim uygulamalarında süreçlerin ve tüm öğelerin doğru işleyip işlemediğini, var ise eksik noktalarını ortaya koyarak sistemin hatalarının giderilmesine zemin hazırlar (Baykul, 2000, s.98). Ölçme ve değerlendirme döngüsünün doğru işlemesi öğretim yöntemlerinin geliştirme süreçlerinin sürdürülebilir olmasını sağlamaktadır.

Eğitim doğrultusunda bakıldığında öğretmenler gerçekleştirdikleri farklı değerlendirmeler ile birlikte öğrencilerdeki öğrenme hatalarını ve eksikliklerini gidermek ve öğretim programındaki hataları geri bildirimlerle ortadan kaldırmaya çalışma yolunu seçerler. Değerlendirme uygulamaları bu doğrultuda eğitim sistemi içerisinde regülasyonları sağlayan bir görevi de üstlenmektedir. Eğitimde başarısızlıklara neden olan unsurların saptanması sistemin daha doğru işlemesi noktasında oldukça önemlidir. Planlama ve uygulamaların geçmiştekinden daha hatasız olmasına olanak veren nokta da değerlendirmelerdir. Eğitim sisteminin doğru işlemesi adına değerlendirme ve ölçmenin etkileri bu doğrultuda oldukça önemlidir.

Ölçme ve değerlendirme ile öğrencilerin öğrenmeye yönelik eksik noktaları belirlenir ve çeşitli önlem ve etkinliklerle bu eksikliklerin ortadan kaldırılması

hedeflenir. Derslerin sonrasında kullanılan değerlendirme ve tarama testleri bu hedefler ile uygulanırlar. Eğitim ve öğretim etkinliklerinin sonucu olarak, öğrencinin eriştiği düzeyin anlaşılması hedefi ile gerçekleştirilen değerlendirmelerde de benzer tarama yöntemleri uygulanmaktadır (Karip, 2011, s.8).

Ölçütün türüne göre değerlendirme çeşitleri ikiye ayrılmaktadır. Değerlendirmede kullanılacak ölçüt, yapılan ölçme işleminden önceden belirlenmiş ve öğrenciler birbirlerinden bağımsız olarak değerlendirilmiş ise bu tür değerlendirmeler mutlak değerlendirme; değerlendirme ölçütü, yapılan değerlendirme işleminden sonra belirlenir ve öğrencilerin başarısı diğer öğrencilerin başarısından etkilenirse, bu tür değerlendirmelere bağıl değerlendirmelerdir (Çalışkan ve Yiğittir, 2008, s.220). Öğrenci odaklı modern yaklaşımlar, öğrenme süreçlerindeki katılımın; işbirliği içerisinde bilişsel becerilere ve öğrenci sorumluluklarına vurgu yapmaktadır (Baştürk, 2014, s.302).

Özel öğretim yöntemler I ve II dersinde de bu yaklaşımla ölçme ve değerlendirme noktalarında pek çok güncellemeye gidilmiştir. Sosyal bilgiler öğretim programında ölçme ve değerlendirme vasıtası ile sadece öğrenilen bilgi değil, süreç içerisinde öğrencilerin aşama aşama kaydettiği gelişim de izlenmektedir. Bununla birlikte süreç değerlendirmesi yapılır ve bu doğrultuda uygulamalarda değişikliklere gidilebilir. Sosyal bilgiler öğretim programı, değerlendirmeyi öğrenmenin önemli bir parçası olarak görmektedir.

2.7. İlgili Araştırmalar

2.7.1. Yurt İçi Araştırmalar

2.7.1.2. Standartların Belirlenmesine Yönelik Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar

Eğitimde standartlar konusu yurt içinde yapılan çalışmalar incelendiğinde şu çalışmalara ulaşılmıştır.

Adıgüzel, A. (2008). Eğitim Fakültelerinde Öğretmen Eğitimi Program Standartlarının Gerçekleşme Düzeyi üzerine yapılan çalışmada 1997 de YÖK'ün çıkardığı kararla öğretmen eğitimi program standartları belirlenmiştir. Ancak bu standartlar çıkarıldığı günden beri eğitim fakültelerinde gerçekleşme düzeyi ile ilgili bir çalışma yapılmamıştır. Bu çalışma ile standartların gerçekleşme düzeyi

araştırılmıştır. Sonuç olarak standartların orta düzeyde gerçekleştiği görülmüştür.

Beltekin, N., Şahin Özdemir, B., Yılmaz, G., Akkalkan, H., & Cemaloğlu, N. (2013). Ortaöğretim Kurumları Standartları üzerine yapılan çalışma ortaöğretim kurumlarının sahip olması gereken standartları ortaya koymuşlardır.

Kahramoğlu, R. (2014). Öğretmen Yetiştiren Kurumlara Öğrenci Seçiminde Kullanılacak Giriş Standartların ve Bu Standartların Nasıl Ölçüleceği Üzerine Bir Araştırma. Araştırmanın amacı, öğretmen yetiştiren kurumlar için öğretmen olmak isteyen adaylara yönelik giriş standart alanlarını ve performans göstergelerini belirlemek ve bu performans göstergelerinin nasıl ölçülebileceğini ortaya koymaktır. Araştırmanın çalışma gurubunu ise standart geliştirme basamağında yer alan uzmanlar oluşturmaktadır. Birinci aşamanın araştırma sonucunda, öğretmen yetiştiren kurumlar için giriş standartları, 8 standart alanı ve 56 performans göstergesi olarak belirlenmiştir. Bu standart alanlar; kişilik özellikleri, ilgi, sağlık, alan bilgisi, entelektüel düzey, tutum, beceri, teknolojidir.

Kavak, Y. (199). Öğretmen eğitiminde Yeni Bir Yaklaşım Doğru: Standartlar ve Akreditasyon adlı çalışma Yükseköğretim Kurulu Öğretmen Yetiştirme Milli Komitesi bünyesinde Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi Bölümünün bir etkinliği olarak yaklaşık bir yıl (Haziran 1998-Haziran 1999) süren "öğretmen eğitiminde standartlar ve akreditasyon" çalışmalarını özetlemeyi amaçlamaktadır. Çalışma da özel üniversitelerin rekabetçi anlayışa destek vererek öğretmen eğitim kalitesi artıracak, akreditasyon sisteminin öğretmen kalitesini artıracak olgusu ortaya konulmuştur.

Erişen, Y. (2003). Toplam Kalite Sistemini Oluşturmada Temel Aşama: Standartların Belirlenmesi adlı çalışma öğretmen eğitiminde toplam kalite sistemini oluşturmada ve akreditasyon sürecini gerçekleştirmede temel aşamayı tekil eden standart belirleme çalışmalarının önemi, yararları ve standart belirleme süreci ile çeşitli ülkelerde ve Türkiye’de konuya ilişkin çalışmalar incelenmiştir. Çalışma sonucunda öğretmen yetiştirme programlarına yönelik olarak yürütülecek standart belirleme ve uygulama çalışmalarının uluslar arası platformda toplumların geleceğini belirlemeye önemli bir etkisinin olacağı düşünülmektedir.

2.7.1.3. Akademik Öğrenme Standartları İlgili Yurt İçi Çalışmalar

Yapılan literatür çalışması sonucu ülkemizde akademik öğrenme standartlarını belirlemeye yönelik bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

2.7.2. Eğitimde Standartların Belirlenmesine Yönelik Yurt Dışı Çalışmalar

Beach, L., Short, D., Powers. K. (2010). Okul Reformu ve Standartlara Dayalı Eğitim: İngiliz Dili Öğrencileri İçin Bir Model adlı çalışmada modelin öğrenci başarı üzerinde etkisi araştırılmıştır. Standart temelli eğitim gören ELL modeli normal eğitim gören modele göre daha başarı olduğu gözlenmiştir.

Hoover J. (2004). Farklı İhtiyaçlara Sahip Öğrenciler İçin Standartlara Dayalı Eğitimin Farklılaştırılması adlı çalışmada aynı sınıf için bireysel farklılıklardan

dolayı her öğrenci aynı yöntem ve teknikle öğrenmeyebilir. Standart temelli eğitimi sınıf içerisinde her öğrenciye hitap edebilecek ve öğrenmeyi kolaylaştıracak şekilde öğretilmelidir. Bireysel farklılıklardan dolayı her öğrenci farklı öğrendiğinden farklı yöntem ve teknik uygulanmalıdır anlayışını ortaya koymuştur.

Kirk, Jackie, Elizabeth (2007). Mülteci Gençleri için Kalite Eğitimi için Asgari Standartlar adlı çalışmada mülteci kamplarda eğitim gören mülteci gençlerin bilişsel gelişmelerin yanı sıra normalleşme duygularının da gelişmesi için eğitimlerinde standartların kullanılması gerektiği ortaya konulmuştur. Standartların kullanımı, yalnızca pozitif eğitim gelişimi için koruyucu bir çerçeve sağlamakla kalmayacak, aynı zamanda genç mülteciler için eğitim deneyimlerinde süreklilik sağlayacaktır.

Wouter, V.B (1997). Standartlarının Eğitim ve Öğretime Uygulanması. Avrupa Perspektifinde Yorum ve Kurallar. Adli çalışmanın II. Bölümünde 1950 yılından sonra skeri alanda görülen zorunlu kalites standartları diğre sektörlerde de zorunlu hale gelmeye başlandı. Bu alanlardan biri olan eğitimde kalite standartlarını zorunlu kılmıştır.

Gorard, S., Taylor, C. (2010). Eğitimde Piyasa Güçleri ve Standartlar: Ön değerlendirme adlı çalışma İngiltere ve Galler'deki ortaokullarda pazar güçlerinin eğitim kazanımı üzerindeki olası etkisini ele almaktadır. Pazar savunucuları tarafından okul seçim programlarının genişletilmesi lehine yapılan temel argümanlardan biri, bunun standartlara yol açtığı görüşüydü. Bu çalışma, zaman içerisinde eğitim standartlarındaki değişiklikleri dikkate almıştır.

2.7.2.1. Akademik Standartları İlgili Yurt Dışı Çalışmalar

Conley, D. (1997). Performans Standartları, OSSC Bülteni adlı çalışma da akademik öğrenme standartlarını; . Bu standartlar eğitimler, birinci dereceden akrabalar ve öğrenimini henüz tamamlamamış bireyler tarafınca tanınan bölümlerde, öğrencilerin kendilerinde barındırdığı birtakım yeteneklerin ve bilgilerinin değerlendirilmesini sağlar. Bu bağlamda yer alan standartlar; sözel, sayısal, vb. alanlarda ayrıca öğretmenlik öğrenim sürecinin temeli ile alakalı gereken tüm bilgi ve yetenek şeklinde tanımlanmaktadır. Bu alanların hepsinin kendine özgü akademik standartları vardır. Her alana ilişkin standartlar birbirinden farklı olmakla birlikte yapı olarak tüm alanlardaki standartlarda alan bilgisi ve bilişsel beceriler vurgulanmaktadır. Bu standartların alan bilgisi boyutu öğrencilerin alanla ilgili ne bilmesi ve ne yapması gerektiği üzerinde durur. Alan bilgisi ile ilgili standartlar, öğrencilerin üst düzey yeterliliğe sahip olabilmeleri için öğrenmesi gerekli bilgi, beceri ve tutumları içerir. Bilişsel becerilerle ilgili standartlar ise analiz, sentez ve değerlendirme gibi süt düzey bilişsel becerileri kapsamaktadır.

Okul İyileştirme İçin Ohio Toplum İşbirliği Modeli (2010). Adli çalışmada akademik öğrenmeyi şu şekilde ifade ediyor: Öğrenme için yeni fırsatlar yaratır ve aynı zamanda stratejileri uygular. Kısaca, bu yeni okul İyileştirme modeli, okul gelişiminin sınırlarını etkili bir şekilde genişletir. Bununla birlikte, bu yeni modelin, Okul gelişim planlaması için tipik öncelikler - müfredat, öğretim, okul iklim, okul yönetimi ve sürekli iyileştirme çalışmaları - öncelikli konulardır. Basitçe belirtmek gerekirse, okul toplulukları bu öncelikleri görmeli ve kaybetmemelidir.

Indiana Akademik Standartlar (2010). Adlı çalışmada Akademik Standartları eğitimciler, veliler, öğrencilere yardımcı olmak için tasarlanmıştır diye ifade etmiştir. Toplumun üyeleri öğrencileri tanımalı ve her sınıf seviyesinde öğrencilerin beklentileri farklı olduğundan bunu bilinciyle onlara davranılmalı.. Indiana İngilizce / Dil Sanatları için Akademik Standartlar, öğrencilerin Okuma, Yazma, Konuşma ve Konuşma alanlarında neler yapmaları gerektiğini ve neler yapabileceklerini gösterir. Dinleme ve Medya Okuryazarlığı, Matematik dersi için Indiana Akademik Standartları öğrencileri tanımak ve K-8 alanlarında ne yapabiliyor olması gerektiğini göstermektedir.

Pennsylvania Eğitim Bölümü Akademik Standartları (2002). Tarih dersinin akademik standartları belirleme konusunda yapılan çalışmada Tarih dersinin standartlarını, öğrencilerin dört sınıf seviyesinde (üçüncü, altıncı, dokuzuncu ve on ikinci) ne bilmeleri ve yapabildiklerini tanımlar. Bu akademik standartlar okullar için bir organizasyon içeriği sağlar. Tarih için Akademik Standartlar, 1949 tarihli Devlet Okulu Kanunu'na dayanır. Akademik standartların belirlenmesi ile tarihsel düşünme becerisi, tarihsel yorum ve tarihsel analiz becerisi kazandıracaktır.

Kornbluh, M., Ozer, E., Allen, C., Kirshener, B. (2015). Bir Yaklaşım Olarak Genç Katılımcı Eylem Araştırması Sosya Politik Gelişme ve Eğitimciler için Yeni Akademik Standartlar. Yapılan çalışmada Gençlik Katılımlı Eylem Araştırması (YPAR) umut veren bir yaklaşım sunuyor. Yeni müfredatta standartlarda uzmanlaşırken öğrencilere destek vermek gerekir. Sosyo-politik gelişmelerini ve sivil ajanslarını teşvik eden deneyimler içinde YPAR, öğrenciler eleştirel düşünmek için bir öğretmen veya başka bir yetişkin ile çalışırlar. Hayatlarını etkileyen sosyal ve politik güçler, acil bir sorunu veya okul ihtiyacı, sistematik araştırma yoluyla incelemek ve daha sonra bir eylem planı geliştirmek farkındalığı arttırmak ya da politikayı değiştirmek için YPAR yaklaşımı hayati öneme sahiptir. YPAR yaklaşımı Eğitsel önemi, eleştirel bilinci ve sosyal adaleti vurguladığı için, özellikle umut verici Irkçılık veya okulda başka marjinalleşme biçimleri yaşayan gençler için rol model olacaktır. Akademik öğrenme, sosyo-politik gelişim için fırsatlar yaratır ve gençlik liderliği ve pratikte bunun nasıl görünebileceğine dair örnekler sunar. YPAR, aynı zamanda akademik hedefleri ele alan müfredat içerikli bir yaklaşım sunar. demokratik eğitimi destekler ve öğrencilerin sosyo-politik gelişimini destekler

Schaaf, M., Stokking, K., Verloop, N. (2003). Öğretmenler İçin Performans Standartları Geliştirme ve Değerlendirme. Öğretmenlerin yeterliliklerinin değerlendirilmesi için standartlara ihtiyaç vardır. Hesap verebilirlik ve kalite iyileştirmeye verilen önem artmaktadır. Bu yüzden Öğretmenlerin yetkinlikleri tatmin edici olması için ne kadar iyi olması gerektiği değerlendirme ve farklı yetkinliklerin nasıl açıklanacağı standartlarla ortaya konulması gerek. Öğretmenlik mesleğinde hesap verebilirlik ve kalite geliştirme talebi arttı. Bu yüzden öğretmenlerin yetkinlikleri (bilgi, beceri ve tutumları) göstermeleri beklenir. Görevlerini yerine getirmek ve sürekli mesleki gelişime girmek için standartlar gereklidir. Değerlendirme, öğretmenlerin gerekli yetkinlikleri sağlayıp sağlamadıklarını ve mesleki gelişim için yönergeleri formüle edip etmediklerini belirlemek için bir araç olarak kullanılır.

Mitchell, J. (2009). Acil Durumların (Doğal Afetler) Eğitimi ve Akademik Standartlar. ABD'deki doğal afet kayıplarında devam eden bir artış söz konusu. Bu konuda hala çok eksik olduğu görülmektedir tehlikeler hakkında insanların daha fazla bilgi sahibi olması gerekir. Tehlikelerin yani doğal afet vb durumlarda verilen

eğitim bu nedenle, önemli bir olmaya devam etmektedir. Bu makale fen ve sosyal bilgiler akademik standartları araştırmak için yazılmıştır. 10 Güneydoğu eyaleti için tehlike konularının hangi derece de olduğunu ortaya koymak tır.

Anderson, C., Metzger, S. (2011). Kölelik, İç Savaş Dönemi Afrikalı ve Amerikalı ABD tarihinde Temsilli Devletlerin Akademik Standartları. Bu çalışma, devrimci davranan ABD Tarih İçeriğinin standartlarında Afrika-Amerikan temsilinin karma-yöntemli bir metin analizidir. Cumhuriyetin döneminde iç savaş dönemi ve yeniden yapılanma sürecinde çalışmaya dahil edilen yerler, Michigan, New Jersey, Güney Carolina ve Virginia'dır. Analiz, gözden geçirilen standartların önemli alanlara ayrıldığını ortaya koyuyor.Amerika'nın oluşumu ve gelişimi sırasında Afrikalı Amerikalıların devlete dahil olmaları ve aidiyet duygusunun gelişimi köleliğin ve ırksal hiyerarşinin sistemsel kurumsal bağlamlarını önemsizleştirilmesi için öğrencileri bilişsel olarak eğitmek ve tarihsel düşünme becerisi geliştirmek için eğitimde akademik standartlar şarttır.

Bishop, J., Mane, F. (2005). Akademik Standartlar ve Mesleki Yeterlilikleri Geliştirmek. Bu çalışmada, zorlu mezuniyet şartlarının etkilerini ölçüyoruz. Ders alma alışkanlıkları, koleje devam ve bitirme aşaması, lise sonrası mesleki stajlar ve konsantre olmayanlar için piyasa sonuçları. Ana amacımız Mesleki eğitim öğrencilerinin özel olarak etkilenmiş olup olmadığını değerlendirmek (olumlu ya da negatif olarak) politikaların lise müfredatının akademik kısmına ağır bir şekilde yer vermesi. Elde ettiğimiz sonuçlar, mezun sayısının daha fazla akademik krediye ihtiyaç duyduğunu ve Asgari Yetkinlik Sınavı verilmesi, lise mezunlarının daha fazla olmasına yardım eder. İş gücü piyasasında başarılı, ancak üniversite derecesi alma şansını azaltır. Mesleki stajlar Asgari Yetkinlik Sınavı durumlarında daha iyi olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu aşamada Sosyal Bilgiler öğretmenliği Özel Öğretim Yöntemleri I ve II dersinin akademik öğrenme standartlarını belirlemek. Çalışma nitel bir araştırma olup, delphi tekniği ile belirlenmiştir. Çalışmada standartların belirlenmesi iki basamakta gerçekleştirilmiştir: (1) Uzman grubun belirlenmesi, (2) akademik öğrenme standartlarının belirlenmesi.

Basamak 1

Uzman grubun belirlenmesi

Basamak 2

Akademik öğrene standartların belirlenmesi

Şekil 3.1. Standartların Belirlenmesine Yönelik Basamaklar

3.1.Uzman Grubun Belirlenmesi

Sosyal bilgiler öğretmenliği özel öğretim yöntemleri I ve II dersinin akademik öğrenme standartları belirlenmesi için delphi tekniği kullanırken bu tekniğe katılacak uzman grubu oluşturmak için amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Katılımcılarda aranan ölçütler ise;

- Çalışmaya gönüllü olarak katılma
- Doktora eğitimini sosyal bilgiler eğitiminde tamamlamış olma
- Sosyal Bilgiler öğretmenliği programında özel öğretim yöntemleri 1 ve 2 derslerine girmiş olma

Ülkemizde üniversitelerin eğitim fakültelerinde de Sosyal Bilgiler öğretmenliği Anabilim Dalında görev yapan ve belirlenen ölçütleri karşılayan öğretim elemanları araştırılmış ulaşım bilgilerini içeren bir havuz oluşturulmuştur. Uzman havuzu 56 öğretim elemanından oluşmaktadır. Uzmanlara çalışmanın amacı, içeriği ve uygulanacak yöntem detaylı bir şekilde aktarılmış olup çalışmaya katılıp katılmayacağı durumunu bildiren davet mektubu gönderilmiştir. Davet mektubu uzmanlara E posta ile gönderilmiş olup 10 gün süre zarfında cevap istenmiştir. Davet mektubu gönderilen uzmanlardan 21'i çalışmaya katılacağını belirtmiş ve böylece çalışmaya 21 gönüllü uzman ile başlanmıştır.

3.2. Akademik Öğrenme Standartlarının Belirlenmesi

Bu basamakta sosyal bilgiler öğretmenliği özel öğretim yöntemleri I ve II dersinin akademik öğrenme standartları belirlenmesi için delphi tekniği kullanılarak belirlenmeye çalışılmıştır. Alanında uzman kişilerin birbirinden bağımsız, habersiz, yüz yüze gelmeden düşüncelerini rahatlıkla ifade ettikleri, uzman görüşlerinden ortak görüş çıkarmayı amaçlayan ve standart oluşturma amacıyla kullanılan delphi tekniği (Demirel, 2006, s.86) kullanılmıştır. Bu çalışmada sosyal bilgiler öğretmenliği özel öğretim yöntemleri I ve II dersinin akademik öğrenme standartları belirlenmesi açısından önemlidir.

Sosyal bilgiler öğretmenliği özel öğretim yöntemleri I ve II dersinin akademik öğrenme standartları belirlenmesi basamağı iki tur şeklinde planlanmıştır. Her iki turda elde edilen verilerle en çok uzlaşa sağlanan standartlar özel öğretim yöntemleri I ve II dersinin akademik öğrenme standartları olarak kabul edilmiştir.

Şekil 3.2. Birinci ve İkinci Tur (Delphi)

3.3. Delphi I Anketin Oluşturulması

Delphi I uygulaması için öncelikle belirlenmek istenen standartlar ile ilgili geniş bir literatür çalışması yapılmıştır. Eğitim fakültelerinde görev yapmakta olan uzmanlara "Sosyal Bilgiler öğretmenliği özel öğretim yöntemleri I ve II dersinin

akademik öğrenme standartları neler olmalıdır?” Şeklinde tek sorudan oluşan form hazırlanmıştır. Ayrıca formda araştırmaya katılan uzmanları tanımaya yönelik kişisel bilgilerle ilgili sorulara da yer verilmiştir. Uzmanlardan düşüncelerini özel öğretim yöntemleri I ve II dersi için ayrı ayrı yazmaları istenmiştir.

3.3.1. Delphi I Anketin Uzmanlara Gönderilmesi ve Uzmanlardan Geribildirim

Oluşturulan anket 21 uzmana e- posta ile gönderilmiştir. Delphi I anketin cevaplama süresi olarak iki hafta olarak belirlenmiştir. Süre sonunda 15 uzman ankete dönüş yapmış diğer uzmanlara hatırlatma e -postaları atılmasına rağmen dönüş sağlanamamıştır. Bu anketin geri dönüş oranı yaklaşık %76'dır.

Uzmanlardan gelen verilerin tamamı değerlendirmeye alınmış ve gelen veriler betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Gelen cevaplar temalar oluşturmadan kodlar çıkarılarak içerik analizi yapılmıştır. Analiz sonucu özel öğretim yöntemleri I dersine ait 33 öğrenme taslak standartı belirlenmesine karar verilmiştir. Özel öğretim yöntemleri II dersinin ise taslak 20 öğrenme standartları belirlenmesi karar verilmiştir. Her iki ders için uzmanlara tarafından ifade edilen standartlar anket haline getirilmiştir. Ankette “*Tamamen Katılıyorum (5) → Hiç Katılmıyorum (1)*” şeklinde beşli likert tipi bir derecelendirme kullanılmıştır. Böylece delphi 2 anketi son halini almıştır. Uygulamanın yapılacağı uzman gruba guruba e-posta ile gönderilmiştir.

3.3.2. Delphi II Anketin Uzmanlara Gönderilmesi ve Analizi

Delphi II anketin 15 uzmana gönderilmiş ve uygulamanın 10 günde bitirilmesi amaçlandığı belirtilmiştir. Verilen süre dahilinde 11 uzman dönüş yapmış. 4'ü ise bir hafta sonra dönüş yapmıştır. Anketin dönüş oranı%100. 15 uzmandan gelen delphi II anketinin tamamı değerlendirmeye alınmıştır. Veriler SPSS programına girilerek birinci çeyrek (ç1) medyan (md) ve genişlik (R) değerleri alınarak analiz edilmiştir. Bu istatistiksel tekniklerin kullanılması her bir maddeye yönelik uzmanlar arası görüş birliğinin sağlanıp sağlanmadığını ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Genişlik değeri farkın az olması uzmanların o madde üzerinde uzlaştığının göstergesidir. Zeliff ve Heldenbrand'a (1993) göre çeyrekler arası genişliği 1,2'nin altında olan maddelerde görüş birliğinin sağlandığı, 1,2 ve üstü bir

değer olan maddelerde görüş birliğinin sağlanamadığı kabul edilebilir (Akt.; Şahin, 2001). Uzmanlar arası görüş birliğinin olumlu yönde sağlanması bu çalışma için istenilen bir durumdur. Çünkü uzmanlar bazı noktalarda olumsuz yönde de görüş birliğine sahip olabiliyorlar. Ayrıca uzmanlar maddeler üzerindeki yorumlarını delphi II anketinde belirtmişlerdir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde öğretim elemanlarının görüşlerine göre araştırmada elde edilen bulgular sunulmuştur.

4.1.Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırma sorusu “Sosyal Bilgiler öğretmenliği Özel Öğretim Yöntemleri I ve II dersini alan bir öğretmen adayı sizce hangi bilgi ve becerilere sahip olmalıdır?” şeklinde ifade edilmiştir.

4.1.1. Akademik Öğrenme Standartlarının Geliştirilmesi Basamağına İlişkin Bulgular

Akademik öğrenme standartları geliştirme basamağında öğretim elemanlarına delphi tekniğı uygulanarak belirlenmiştir. Teknik iki turda gerçekleştirilmiştir. Birinci turda delphi 1 tekniğı kullanılarak öğretim elemanlarından gelen cevaplar kodlar haline getirilerek özel öğretim yöntemleri I ve II dersinin taslak standartları belirtilmiştir.

4.1.2. Delphi 1 Uygulamasında Elde Edilen Veriler

Bu turda araştırmaya katılan 15 uzman özel öğretim yöntemleri I dersine ait 33 taslak standardı belirlenirken özel öğretim yöntemleri II dersine ait 20 taslak standardı belirlenmiştir.

Tablo 4.1. Özel Öğretim Yöntemleri I Dersine Ait Taslak Standartlar

SIRA	ÖZEL ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ I DERSİNE AİT STANDARTLAR	SIKLIK
1	Programın kapsamı alanındaki eğitim teknolojilerini kullanır.(Akıllı tahta, projeksiyon ve e haritalar.	14
2	Kazanımlara uygun materyal hazırlar.	14
3	Sosyal Bilgiler öğretim programına uygun yöntem ve teknik seçerek etkili bir şekilde kullanır.	13
4	Sosyal bilgiler öğretim programının kazanımlarını analiz ederek uygun bir ders programı hazırlar.	12
5	Sosyal bilgiler dersine kaynaklık eden sosyal bilimlerin (sosyoloji, antropoloji, ekonomi, felsefe, psikoloji ve sosyal psikoloji) sosyal bilgiler dersi ile arasında ki ilişkiyi açıklar.	11
6	Etkili bir iletişim becerisine sahip olur.	11
7	Sosyal bilgiler dersinin dünyada ve ülkemizdeki tarihsel gelişimini açıklar.	10
8	Sosyal bilgiler dersinde hangi yöntem ve tekniğin hangi strateji ile uyum içinde kullanılabileceğini kurgular.	10
9	Toplumsal olaylara sosyal bilgiler perspektifinden bakar.	9
10	Sosyal bilgiler öğretim programının yapısını (amaç, içerik, yöntem, ölçme ve değerlendirme) boyutlarının arasındaki ilişkiyi açıklar.	9
11	Kazanımlara uygun şekilde farklı ölçme ve değerlendirme tekniklerini kullanır.	9
12	Kazanımların etkinliklerle nasıl ilişkilendireceğini bilir.	8
13	Planladığı etkinliği başlatma, sürdürme ve sonlandırma becerisine sahip olur.	8
14	Sınıf yönetimi ve hakimiyeti öneminin farkında olur.	8
15	Öğretim programını uygulama ve planlama becerisine sahip olur.	8
16	Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan soyut somut tek ve çok boyutluluk kavramlarına uygun şekilde yöntem ve teknik kullanır.	8
17	Sosyal bilgiler özel öğretim programın vizyonunu temel felsefesini ve temel yaklaşımını kavrar.	7
18	Sosyal bilgiler öğretim programını günceller(günün koşullarına ve yerele göre).	6
19	Öğrencinin bireysel farklılıklarını dikkate alarak öğretim süreçlerini tasarlar.	6
20	Teorik bilgiyi stratejik bilgilerle pratiğe döker.	6
21	Sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimin önemini bilir.	6
22	Sosyal bilgiler de yeni yaklaşımları konuya göre işler.	5
23	Toplumsal konular hakkında eleştirel bakış açısı ile düşünür.	5
24	Uygulamalı öğretimin öğrenimin öneminin farkına varır.	5
25	Sosyal bilgiler içerik düzenleme yaklaşımlarını analiz eder.	4
26	Sosyal bilgiler dersinde sözlü ve yerel tarihin öneminin farkında olur.	4
27	Öğrencilerin kavram yanılgılarını ortaya çıkarır.	4
28	Sosyal bilgilerin okul programındaki yerini ve önemini açıklar.	3
29	Öğrencileri tanıma adına gözlem ve gözlem verilerini anlamlandırma becerilerine sahip olur.	3
30	Sosyal bilgiler öğretim programını yerelleştirir.	3
31	Bilişsel etkinliklere dayalı “ teorik formation“ tekniğini kullanır. (Fikirlere öğrenmeye ve kavramlara vurgu yapan bilişsel öğrenme).	1
32	Problem çözme yöntemini bilimsel problem çözme basamaklarına uygun olarak açıklar.	
33	Genel öğretim ilkelerine uygun olarak konuyu anlamlı ve anlaşılır bir biçimde sunar.	

Tablo 4.1. incelendiğinde delphi I anketine katılan uzmanlar, sosyal bilgiler öğretmenliği özel öğretim yöntemleri I dersine ait 33 farklı taslak standardı belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan uzmanların en çok vurguladıkları standartlar: programın kapsamı alanındaki eğitim teknolojilerini kullanır (Akıllı tahta, projeksiyon ve e haritalar), sosyal bilgiler dersinin dünyada ve ülkemizdeki tarihsel gelişimini açıklar, sosyal bilgiler öğretim programına uygun yöntem ve teknik seçerek etkili bir şekilde kullanır, kazanımlara uygun materyal hazırlar, sosyal bilgiler öğretim programının kazanımlarını analiz ederek uygun bir ders programı hazırlar, sosyal bilgiler dersine kaynaklık eden sosyal bilimlerin (sosyoloji, antropoloji, ekonomi, felsefe, psikoloji ve sosyal psikoloji), sosyal bilgiler dersi ile arasında ki ilişkiyi açıklar. Ayrıca araştırmaya katılan uzmanların hem fikir olmadıkları ve sadece birkaç uzman tarafından belirtilen taslak standartlarda delphi uygulamasında kendine yer bulmuştur. Bunlar: bilişsel etkinliklere dayalı “ teorik formation” tekniğini kullanır. (fikirlere öğrenmeye ve kavramlara vurgu yapan bilişsel öğrenme), sosyal bilgilerin okul programındaki yerini ve önemini açıklar, öğrencileri tanıma adına gözlem ve gözlem verilerini anlamlandırma becerilerine sahip olur. Belirtilen taslak standartlarıdır.

Tablo 4.2. Özel Öğretim Yöntemleri II Dersine Ait Taslak Standartlar

SIRA	ÖZEL ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ II DERSİNE AİT TASLAK STANDARTLAR	SIKLIK
1	SBÖP temel yaklaşıma uygun öğretim ilkeleri ile model, strateji, yöntem ve teknikleri etkili bir şekilde kullanır.	14
2	Programa özgü kavram, bilgi, değer, ve tutumları yöntem ve tekniklerle harmanlar.	11
3	Mikro öğretim uygulamasının önemini farkında olur.	3
4	Özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciye ders planı hazırlar.	4
5	Kurumsal olarak öğrenilen bilgilerin uygulama örnekleri ile sınıfa sunar.	6
6	Konu ve kazanımlara uygun materyaller geliştirir.	11
7	Zamanı etkili kullanarak demokratik bir sınıf ortamı oluşturur.	8
8	Yürütücü biliş ve duygusal stratejilerden yararlanır.	4
9	Sosyal bilgiler dersinde sosyal medya kullanımı hakkında fikir sahibi olur.	2
10	Bilgisayar destekli öğrenme stratejisini kullanır.	5
11	Kazanımlara uygun kanıt temelli öğrenmeyi kullanır.	4
12	Alanın gerektirdiği ilgili becerileri (değişim ve sürekliliği algılama sosyal bilgiler toplumu konu aldığı için toplumda canlı bir varlık olduğundan sürekli değişir kendini yeniler).	2
13	Ders planını hazırlar ve uygular.	8

14	Alternatif ölçme araçlarını geliştirir.	9
15	Jung'un " Tip Teorisi " yaklaşımının öneminden yola çıkarak kendi öğrenme ve öğretme stillerinin farkına varır.	1
16	Öğretmenlik ve kurum kültürünü benimser.	6
17	Ölçme verilerini doğru yorumlar.	11
18	Gelişim ve öğrenme arasındaki ilişkiyi açıklar.	2
19	Alan bilgisini diğer disiplinlerle ilişkilendirir.	7
20	Sosyal bilgiler öğretimine yönelik felsefi bir bakış açısı geliştirir.	3

Tablo 4.2. incelendiğinde delphi I anketine katılan uzmanlar, Sosyal Bilgiler öğretmenliği özel öğretim yöntemleri II dersine ait 20 taslak standardı belirtmiştir. Uzmanların en çok vurguladıkları standartlar: SBÖP temel yaklaşıma uygun öğretim ilkeleri ile model, strateji, yöntem ve teknikleri etkili bir şekilde kullanır, konu ve kazanımlara uygun materyaller geliştirir, programa özgü kavram, bilgi, değer, ve tutumları yöntem ve tekniklerle harmanlar, ölçme verilerini doğru yorumlar. Taslak standartları olmuştur. Daha az vurgulanan standartlar ise: Jung'un " Tip Teorisi " yaklaşımının öneminden yola çıkarak kendi öğrenme ve öğretme stillerinin farkına varır (1 kişi), Alanın gerektirdiği ilgili becerileri (değişim ve sürekliliği algılama sosyal bilgiler toplumu konu aldığı için toplumda canlı bir varlık olduğundan sürekli değişir, kendini yeniler) (2 kişi), sosyal bilgiler dersinde sosyal medya kullanımı hakkında fikir sahibi olur. (2 kişi), gelişim ve öğrenme arasındaki ilişkiyi açıklar (2 kişi).

4.2.Delphi II Uygulamasında Elde Edilen Veriler

Bu turda araştırmaya katılan 15 uzmanın delphi II anketine vermiş oldukları cevaplar sunulmuştur. Delphi II anketinde yer alan öğrenme standartları gelen cevaplara göre çeyrek sapma, medyan ve genişlik değerleri, analiz sonuçları tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4.3.Özel Öğretim Yöntemleri I Dersi İçin Akademik Öğrenme Taslak Stadartları

A. ÖZEL ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ I					
		Ç1	M	Ç3	R
A.1.	Programın kapsamı alanındaki eğitim teknolojilerini kullanır.(Akıllı tahta, projeksiyon ve e haritalar.	5	5	5	0
A.2.	Toplumsal olaylara sosyal bilgiler perspektifinden bakar.	4	4	5	1
A.3.	Kazanımların etkinliklerle nasıl ilişkilendireceğini bilir.	4	5	5	1
A.4.	Sosyal bilgiler dersinin dünyada ve ülkemizdeki tarihsel gelişimini açıklar.	3	5	5	2
A.5.	Bilişsel etkinliklere dayalı “ teorik formation“ tekniğini kullanır. (Fikirlere öğrenmeye ve kavramlara vurgu yapan bilişsel öğrenme).	3	3	5	2
A.6.	Sosyal bilgiler öğretim programının yapısını (amaç, içerik, yöntem, ölçme ve değerlendirme) boyutlarının arasındaki ilişkiyi açıklar.	3	4	5	2
A.7.	Sosyal bilgiler özel öğretim programın vizyonunu temel felsefesini ve temel yaklaşımını kavrar.	3	5	5	2
A.8.	Sosyal bilgiler dersine kaynaklık eden sosyal bilimlerin (sosyoloji, antropoloji, ekonomi, felsefe, psikoloji ve sosyal psikoloji) sosyal bilgiler dersi ile arasında ki ilişkiyi açıklar.	3	4	5	2
A.9.	Sosyal bilgiler öğretim programına uygun yöntem ve teknik seçerek etkili bir şekilde kullanır.	4	5	4	0
A.10.	Kazanımlara uygun materyal hazırlar.	4	4	5	1
A.11.	Sosyal bilgiler öğretim programını günceller(günün koşullarına ve yerele göre).	3	4	5	2
A.12.	Öğrencinin bireysel farklılıklarını dikkate alarak öğretim süreçlerini tasarlar	3	5	5	2
A.13.	Planladığı etkinliği başlatma, sürdürme ve sonlandırma becerisine sahip olur.	3	5	5	2
A.14.	Sosyal bilgilerin okul programındaki yerini ve önemini açıklar.	4	4	5	1
A.15.	Sosyal bilgiler de yeni yaklaşımları konuya göre işler.	2	4	5	3
A.16.	Sosyal bilgiler içerik düzenleme yaklaşımlarını analiz eder.	3	4	5	2
A.17.	Teorik bilgiyi stratejik bilgilerle pratiğe döker.	3	4	5	2
A.18.	Problem çözme yöntemini bilimsel problem çözme basamaklarına uygun olarak açıklar.	4	4	5	1
A.19.	Toplumsal konular hakkında eleştirel bakış açısı ile düşünür.	4	4	5	1
A.20.	Sınıf yönetimi ve hakimiyeti öneminin farkında olur.	4	4	5	1
A.21.	Sosyal bilgiler dersinde sözlü ve yerel tarihin öneminin farkında olur.	4	4	5	1
A.22.	Sosyal bilgiler dersinde hangi yöntem ve tekniğin hangi strateji ile uyum içinde kullanabileceğini kurgular.	4	5	5	1
A.23.	Uygulamalı öğretimin öğrenimin öneminin farkına varır.	3	4	5	2

A.24.	Öğretim programını uygulama ve planlama becerisine sahip olur.	3	4	5	2
A.25.	Öğrencilerin kavram yanılgılarını ortaya çıkarır.	4	4	5	1
A.26.	Öğrencileri tanıma adına gözlem ve gözlem verilerini anlamlandırma becerilerine sahip olur.	3	4	5	2
A.27.	Etkili bir iletişim becerisine sahip olur.	4	4	5	1
A.28.	Sosyal bilgiler öğretim programını yerleştirir.	3	4	5	2
A.29.	Sosyal bilgiler öğretim programının kazanımlarını analiz ederek uygun bir ders programı hazırlar.	4	4	5	1
A.30.	Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan soyut somut tek ve çok boyutluluk kavramlarına uygun şekilde yöntem ve teknik kullanır.	3	4	5	2
A.31.	Genel öğretim ilkelerine uygun olarak konuyu anlamlı ve anlaşılır bir biçimde sunar.	3	4	5	2
A.32.	Kazanımlara uygun şekilde farklı ölçme ve değerlendirme tekniklerini kullanır.	3	4	5	2
A.33.	Sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimin önemini bilir.	4	4	5	1

Tablo 4.3. incelendiğinde: programın kapsamı alanındaki eğitim teknolojilerini kullanır (Akıllı tahta, projeksiyon ve e haritalar). Sosyal bilgiler öğretim programına uygun yöntem ve teknik seçerek etkili bir şekilde kullanır. Maddelerinde uzmanlar arasında yüksek derece de bir uzlaşma sağlandığı görülmektedir (R= 0). Uzmanlar; toplumsal olaylara sosyal bilgiler perspektifinden bakar, kazanımların etkinliklerle nasıl ilişkilendireceğini bilir, sosyal bilgilerin okul programındaki yerini ve önemini açıklar, kazanımlara uygun materyal hazırlar, problem çözme yöntemini bilimsel problem çözme basamaklarına uygun olarak açıklar, toplumsal konular hakkında eleştirel bakış açısı ile düşünür, sınıf yönetimi ve hakimiyet-öneminin farkında olur, sosyal bilgiler dersinde sözlü ve yerel tarihin öneminin farkında olur, sosyal bilgiler dersinde hangi yöntem ve tekniğin hangi strateji ile uyum içinde kullanabileceğini kurgular, öğrencilerin kavram yanılgılarını ortaya çıkarır, etkili bir iletişim becerisine sahip olur, sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimin önemini bilir maddelerinde de uzlaşma sağlamışlardır (R= 1). Sosyal bilgilerde yeni yaklaşımları konuya göre işler, maddesi ise üzerinde uzlaşma sağlanamamıştır (R= 3).

Tablo4.4. Özel Öğretim Yöntemleri II Dersi İçin Akademik Öğrenme Taslak Standartları

B. ÖZEL ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ II		Ç1	M	Ç3	R
B.1.	SBÖP temel yaklaşıma uygun öğretim ilkeleri ile model, strateji, yöntem ve teknikleri etkili bir şekilde kullanır.	5	5	5	0
B.2.	Programa özgü kavram, bilgi, değer, ve tutumları yöntem ve tekniklerle harmanlar.	5	5	5	0
B.3.	Mikro öğretim uygulamasının öneminin farkında olur.	3	4	5	2
B.4.	Özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciye ders planı hazırlar.	3	3	5	2
B.5.	Kurumsal olarak öğrenilen bilgilerin uygulama örnekleri ile sınıfa sunar.	3	4	5	2
B.6.	Konu ve kazanımlara uygun materyaller geliştirir.	4	4	5	1
B.7.	Zamanı etkili kullanarak demokratik bir sınıf ortamı oluşturur.	3	4	5	2
B.8.	Yürütücü biliş ve duygusal stratejilerden yararlanır.	2	4	5	3
B.9.	Sosyal bilgiler dersinde sosyal medya kullanımı hakkında fikir sahibi olur.	4	4	5	1
B.10.	Bilgisayar destekli öğrenme stratejisini kullanır.	3	4	5	2
B.11.	Kazanımlara uygun kanıt temelli öğrenmeyi kullanır.	4	4	5	1
B.12.	Alanın gerektirdiği ilgili becerileri (değişim ve sürekliliği algılama sosyal bilgiler toplumu konu aldığı için toplumda canlı bir varlık olduğundan sürekli değişir kendini yeniler).	3	4	5	2
B.13.	Ders planını hazırlar ve uygular.	3	5	5	2
B.14.	Alternatif ölçme araçlarını geliştirtir.	4	4	5	1
B.15.	Jung'un " Tip Teorisi " yaklaşımının öneminden yola çıkarak kendi öğrenme ve öğretme stillerinin farkına varır.	2	4	5	3
B.16.	Öğretmenlik ve kurum kültürünü benimser.	3	4	5	2
B.17.	Ölçme verilerini doğru yorumlar.	3	4	5	2
B.18.	Gelişim ve öğrenme arasındaki ilişkiyi açıklar.	3	4	5	2
B.19.	Alan bilgisini diğer disiplinlerle ilişkilendirir.	4	4	5	1
B.20.	Sosyal bilgiler öğretimine yönelik felsefi bir bakış açısı geliştirir.	3	4	5	2

Tablo incelendiği zaman araştırmaya katılan uzmanlar: SBÖP temel yaklaşıma uygun öğretim ilkeleri ile model, strateji, yöntem ve teknikleri etkili bir şekilde kullanır, programa özgü kavram, bilgi, değer, ve tutumları yöntem ve tekniklerle harmanlar, maddelerinde yüksek düzeyde uzlaşa sağlamışlardır. Diğer maddelere incelendiğinde: konu ve kazanımlara uygun materyaller geliştirir, sosyal bilgiler dersinde sosyal medya kullanımı hakkında fikir sahibi olur, alternatif ölçme araçlarını geliştirtir, alan bilgisini diğer disiplinlerle ilişkilendirir, uzmanlar arasında uzlaşa sağlanmıştır (R= 1). Araştırmaya katılan uzmanlar arasında derin görüş ayrılıklarının yaşandığı maddeler ise: yürütücü biliş ve duygusal stratejilerden yararlanır, Jung'un " Tip Teorisi " yaklaşımının öneminden yola çıkarak kendi

öğrenme ve öğretim stillerinin farkına varır(R= 3). Belirtilen maddelerdir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA

Bu bölümde araştırma bulguları neticesinde elde edilen sonuçlar tartışılacaktır. Araştırma sonuçlarında elde edilen standartlar daha önce benzer konular ile ilgili araştırma sonuçları tutarlılığı ya da uyumsuzluğu ele alınacaktır.

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının büyük çoğunluğu “Programın kapsamı alanındaki eğitim teknolojilerini kullanır (Akıllı tahta, projeksiyon ve haritalar). Taslak standardı üzerine görüş belirtmişlerdir. Öğretme-öğrenme süreçlerini daha verimli hale getirmek ve daha nitelikli bireyler yetiştirmek için teknolojinin eğitimle bütünleştirilerek kullanılmasının gerektiği düşünülmektedir (Konur, Sezen ve Tekbıyık, 2008). Araştırma da belirtildiği üzere teknolojinin farklı kullanım alanları olmakla beraber eğitimde kullanılması öğrenme açısından önemlidir. Çünkü her öğretmen aynı yetenekte ve öz yeterlilikte değildir. Öğretmenler arasındaki bu farkın giderilmesi için eğitim teknolojilerini etkin olarak kullanmak gerektiği düşünülmektedir. Öğretmen adayının lisans eğitimi sırasında eğitim teknolojinin etkin ve verimli kullanmayı öğrenmesi gerektiği düşünülmektedir. Teknoloji öğretmenin yerini hiçbir zaman almamakla beraber eğitimi okul duvarları dışına çıkararak ve anlamayı kolaylaştıran teknolojiyi kullanmak öğretmenin kalıcılığı açısından önemlidir. Uzmanlardan gelen cevaplar sonucunda en yüksek ortalama sahip standartlardan biri de “Kazanımlara uygun materyal hazırlar” standardıdır. Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü 2017 öğretmenlik mesleği genel yeterlilikleri adlı çalışmada da belirtildiği üzere; öğretmen “öğrenme ve öğretme sürecini planlamalıdır” maddesi yer almaktadır. “Öğretim materyali hedef ve davranışlara uygun olmalıdır” tezi böylece bu standart ile paralellik göstermektedir. Çünkü materyal öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyine ve öğretim ortamına uygun olduğu takdirde amacına ulaşır. Öğretim elemanlarının en çok hemfikir oldukları diğer bir standart ise “kazanımlara uygun şekilde farklı ölçme ve değerlendirme tekniklerini kullanır.” Standardıdır. Üniversitelerin öğretmen yetiştirme programlarındaki derslerde ölçme ve değerlendirme tekniklerinin yalnızca geleneksel araç veya yöntemlerle sınırlı kaldığı görülmektedir (Gelbal, Kelecioğlu 2007, s.136). Vurgu yapılan çalışmada da belirtildiği üzere lisans eğitimi sırasında öğretmen adayı ölçme ve değerlendirmeyi geleneksel yöntemlerle yapmayı

öğreniyor. Oysa değerlendirme, öğrenmenin ayrılmaz bir parçasıdır. Değerlendirme farklı teknikler ile yapılmaz ise öğrenmenin gerçekleşip gerçekleşmediğini öğrenmekte zorlaşır. Burada özel öğretim yöntemleri dersinin önemi daha da artıyor. Eğer öğretmen adayı lisans eğitimi sırasında ÖÖY dersinde farklı ölçme ve değerlendirme tekniklerini öğrenir ise mesleki hayatında uygulama şansı olur. Aksi takdirde hedef ve kazanımlara ulaşma şansı azalır. Belirlenen 33 taslak standarttan uzmanlardan gelen anket sonucuna göre en düşük ortalamaya sahip maddeler ise “Sosyal Bilgiler Öğretim Programını yerelleştirir.” Maddesi ile “problem çözme yöntemini bilimsel problem çözme basamaklarına uygun olarak açıklar.” Maddesi olmuştur.

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının özel öğretim yöntemleri II dersine ait ankete verdikleri cevaplar incelendiğinde en yüksek ortalamaya sahip maddelerden biri olan “SBÖP temel yaklaşıma uygun öğretim ilkeleri ile model, strateji, yöntem ve teknikleri etkili bir şekilde kullanır.” Maddesini görüyoruz. Bu madde ile sosyal bilgiler öğretim programına uygun öğretim ilkeleri, strateji, yöntem ve teknik kullanmanın önemine değinilmiştir. Eğer SBÖP ki kazanım öğrenciden neden sonuç ilişkisini kurmak istiyorsa buna uygun stratejinin buluş yolu ile öğrenme, yöntemin örnek olay ve tekniğin münazara olması gerektiğini öğretmen doğru ve uygun bir şekilde karar vermelidir. Bu yüzden öğretmen lisans eğitimini alırken özel öğretim yöntemleri dersini en iyi şekilde öğrenmelidir. Bu da tüm eğitim fakültelerinin bu dersi bu çalışmada ortaya konulan akademik öğrenme standartlarının dikkate alması gerektiğinin ortaya koymakta. Çalışmada uzmanlardan gelen anket sonucu incelendiğinde en yüksek ortalamaya sahip bir diğer madde ise “programa özgü kavram, bilgi, değer ve tutumları yöntem ve tekniklerle harmanlar.” Standardıdır. Milli Eğitim Bakanlığı Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı incelendiği zaman sosyal bilgiler dersi için belirlenen değerler: Adalet, dostluk, dürüstlük, özdenetim, sabır, saygı, sevgi, vatanseverlik vb. değerlerin olduğunu görmekteyiz. Bu değerlerin öğrenme öğretme sürecinde hem kendi başlarına, hem ilişkili olduğu alt değerlerle ele alınarak işlenmelidir denilmektedir. Bu soyut kavramları öğrenciye uygun yöntem teknikler kullanarak anlatılmalıdır. Yine uzmanlardan gelen anket sonucuna göre en yüksek ortalamaya sahip bir standart olan “Ölçme verilerini doğru yorumlar.” Standardıdır. Ölçme ve değerlendirme; bir yandan öğretmenlik meslek bilgisi dersleri içerisinde önemli bir yer tutarken, diğer

tarafından öğrencilerde oluşturulan davranışların ölçülmesi ve değerlendirilmesinde temel ders özelliği taşımaktadır. Bu bağlamda; ölçme ve değerlendirme alanında istenilen niteliğe sahip bir öğretmen veya öğretmen adayı, eğitim sisteminin kalitesini önemli derecede etkileyen bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır (Yeşilyurt,2012, s.378). Yapılan araştırmada da belirtildiği üzere dersin hedef ve davranışlarına uygun ölçme ve değerlendirme yapıldığı takdirde eğitimin kalitesi artacağı düşünülmektedir. Bunun da önemli şartlarından biri de değerlendirme verileni doğru yorumlamaktır. Aksi takdirde varılan sonuçlar yanlış yorumlandığı için değerlendirmenin amaçları olan öğrenme hedeflerine ulaşıp ulaşılmadığı, öğrenme süreci hakkında bilgi verme, öğrenme eksiklerinin saptanması, bireyin öğrenimindeki belirli güçlülükleri ve zayıflıkları teşhis etmesi ve bir sonraki öğrenme için motive etmesi gibi amaçlara ulaşılması zor olacaktır.

En düşük ortalamaya sahip iki madde ise “Gelişim ve öğrenme arasındaki ilişkiyi açıklar.” İle “Sosyal Bilgiler dersinde sosyal medya kullanımı hakkında fikir sahibi olur.” Maddeleri olmuştur. Böylece bu iki maddenin özel öğretim yöntemleri 2 dersinde akademik öğrenme standardı olarak kabul görmemiştir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

SONUÇLAR

Bu bölümde yapılan analiz sonuçlarından elde edilen bulgulara dayalı olarak ortaya çıkan sonuçlara yer verilmiştir.

Sosyal Bilgiler Özel Öğretim Yöntemleri I ve II dersinin Akademik Öğrenme Standartları geliştirme basamağında öğretim elemanlarına delphi tekniği uygulanarak belirlenmiştir. Teknik iki turda gerçekleştirilmiştir. Birinci turda delphi 1 tekniği kullanılarak öğretim elemanlarından gelen cevaplar kodlar haline getirilerek özel öğretim yöntemleri I ve II dersinin standartları belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarına Delphi 1 tekniğini kullanarak “Sosyal Bilgiler öğretmenliği özel öğretim yöntemleri I ve II dersini alan bir öğretmen adayı sizce hangi bilgi ve becerilere sahip olmalıdır?” Sorusu sorulmuştur. Uzmanlardan gelen cevaplar bir havuzda toplanarak kodlar haline getirilerek özel öğretim yöntemleri 1 dersine ait 33 taslak standart, ÖÖY 2 dersine ait ise 20 taslak standart belirlenmiştir.

Belirlenen standartlar delphi II anketi hazırlanarak uzmanlara e mail yoluyla gönderilmiştir. Gelen veriler SPSS programı kullanılarak çeyrek sapma, medyan ve genişlik değerleri analiz edilmiştir. Yapılan analizlere göre ÖÖY 1 dersinde belirlenen 33 standarttan biri olan

- Programın kapsamı alanındaki eğitim teknolojilerini kullanır (Akıllı tahta, projeksiyon ve e haritalar).
- Sosyal bilgiler öğretim programına uygun yöntem ve teknik seçerek etkili bir şekilde kullanır.

Taslak standartlarını araştırmaya katılan 15 öğretim elemanından 10 nu tarafından delphi 1 anketine yazılmıştır. Delphi II anketine yazılan bu standart tekrar öğretim elemanlarına sunulmuştur. Anket SPSS programına göre analiz edildiğinde ankete katılan uzmanların büyük çoğunluğu tarafından uzlaşa sağlanmıştır(R= 0).

- Kazanımlara uygun materyal hazırlar.
- Toplumsal olaylara sosyal bilgiler perspektifinden bakar.
- Kazanımların etkinliklerle nasıl ilişkilendireceğini bilir.
- Kazanımlara uygun materyal hazırlar.
- Sosyal bilgilerin okul programındaki yerini ve önemini açıklar.
- Problem çözme yöntemini bilimsel problem çözme basamaklarına uygun olarak açıklar.
- Toplumsal konular hakkında eleştirel bakış açısı ile düşünür.
- Sınıf yönetimi ve hakimiyeti öneminin farkında olur.
- Sosyal bilgiler dersinde sözlü ve yerel tarihin öneminin farkında olur.
- Sosyal bilgiler dersinde hangi yöntem ve tekniğin hangi strateji ile uyum içinde kullanabileceğini kurgular.
- Öğrencilerin kavram yanılgılarını ortaya çıkarır.
- Etkili bir iletişim becerisine sahip olur.
- Sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimin önemini bilir.

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarından gelen delphi II anketi analiz edildiğinde özel öğretim yöntemleri I dersi için yukarıda belirtilen standartlarda da uzlaşa sağlanmıştır (R=1).

- Sosyal bilgiler de yeni yaklaşımları konuya göre işler.

Delphi II anketi analiz edildiğinde yukarıda belirtilen maddenin üzerinde uzlaşa sağlanmamıştır (R= 3).

Özel öğretim yöntemleri II dersi için delphi 1 anketinde belirlenen 20 taslak standart delphi II anketinde uzmanlara sunulmuştur. Gelen cevaplar doğrultusunda;

- SBÖP temel yaklaşıma uygun öğretim ilkeleri ile model, strateji, yöntem ve teknikleri etkili bir şekilde kullanır.
- Programa özgü kavram, bilgi, değer, ve tutumları yöntem ve tekniklerle harmanlar.
- Standartları üzerinde uzmanlar tarafından yüksek düzeyde uzlaşa sağlanmıştır. (R= 0)
- Konu ve kazanımlara uygun materyaller geliştirir.
- Sosyal bilgiler dersinde sosyal medya kullanımını hakkında fikir sahibi olur.
- Kazanımlara uygun kanıt temelli öğrenmeyi kullanır.
- Alternatif ölçme araçlarını geliştirir.
- Alan bilgisini diğer disiplinlerle ilişkilendirir.

Maddelerin de ise uzlaşa sağlanmıştır (R= 1).

- Yürütücü biliş ve duygusal stratejilerden yararlanır.
- Jung'un " Tip Teorisi " yaklaşımının öneminden yola çıkarak kendi öğrenme ve öğretme stillerinin farkına varır.

Maddelerinde de uzlaşa sağlanamamıştır (R= 3).

ÖNERİLER

Araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda aşağıda ki öneriler getirilmiştir.

1. Yükseköğretim kurumunun 2018 Lisans Programlarının Yapısı ve Getirdiği Yenilikler çalışmasında da belirttiği üzere Eğitim Fakültelerinin programında Alan Eğitimi (AE) dersleri de %45-50 oranında yer almıştır. Bu veriden yola çıkarak Sosyal Bilgiler öğretmenliğinin temel alan derslerinden biri olan özel öğretim yöntemleri I ve II dersinin alanın uzmanları tarafından belirlenmiş standartlara göre işlenmesi gerektiği düşünülmektedir.
2. Her eğitim fakültesinde farklı bir kaynaktan öğretilen özel öğretim yöntemleri I ve II ders kitabının bu çalışma sonucunda ortaya konulan akademik öğrenme standartları dikkate alınarak ortak bir kitap basılarak yeniden düzenlenebilir.
3. Araştırma sonucunda ortaya çıkan bulgular, özel öğretim yöntemleri I dersi için “Programın kapsamı alanındaki eğitim teknolojilerini kullanır. (Akıllı tahta, projeksiyon ve e haritalar).” Standardı özel öğretim yöntemleri ders kitabında ayrı bir ünite olarak değerlendirilebilir.
4. Öğretmenlerin mesleki hayatlarında ölçme ve değerlendirme aracı olarak daha geleneksel yöntemler kullandığı daha önceki bilimsel araştırmalarla ortaya konulmuştur. Bu çalışmada elde edilen bulgular sonucunda özel öğretim yöntemleri dersi için en önemli standartlardan biri de “farklı ölçme ve değerlendirme teknikleri kullanılmalıdır” standardı olmuştur. Bu doğrultu da ölçme ve değerlendirme konusu daha ayrıntılı olarak ders kitabında ayrı bir bölüm olarak yer verilebilir.
5. Öğretmen adayının lisans eğitimi sırasında bilgi birikiminin temelini oluşturan özel öğretim yöntemleri dersinin öğretim elemanlarının bu çalışma da ortaya koyduğu standartlar göz önünde bulundurarak işlenmesi dersin amacına daha iyi hizmet edeceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, A. (2008). Eğitim Fakültelerinde Öğretmen Eğitimi Program Standartlarının Gerçekleşme Düzeyi. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Akt.; Şahin, (2001). Eğitim ve araştırmalarında delphi tekniği kullanımı. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 20, 215-220.
- Akyüz, (2008). Türk eğitim tarihi (13.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Alkan, C.,& Kurt, M. (2001). Özel Öğretim Yöntemleri: Disiplinlerin Öğretim Teknolojisi. Anı Yayıncılık.
- Anderson-Butcher, D., Lawson, H., Bean, J., Boone, B., Kwiatkowski, A., Cash, S., et al. (2004). Implementationguide: The Ohio Community Collaboration Model for School Improvement. Columbus: Ohio Department of Education.
- Anderson, C., Metzger, S. (2011). Slavery, the Civil War Era, and African American Representation in U.S. History: An Analysis of Four States' Academic Standards. Theory & Research in Social Education, 39:3, 393-415, DOI: 10.1080/00933104.2011.10473460 To link to this article: <http://dx.doi.org/10.1080/00933104.2011.10473460>
- Ankay, A. (1992). Eğitim Psikolojisine Giriş. (Birinci Baskı). Ankara: Turhan Kitabevi.
- Aslan, E. (2016). Geçmişten Günümüze Sosyal Bilgiler., D. Dilek. (Editör). Sosyal bilgiler eğitimi. Ankara: Pegem Akademi Yayınları, ss. 3-52.
- Atalay, S. (2006). Kalite Güvencesi ve Akreditasyon. Bologna Sürecinin Türkiye’de Uygulanması Projesi Malatya İl Toplantısı’nda sunulmuş bildiri, İnönü Üniversitesi, Malatya.

- Bandura, A. (1986). *Social Foundations of Thought and Action: A Social Cognitive Theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Bandura, A. (1997). *Self-Efficacy: The Exercise of Control*. New York: Freeman.
- Barr, R. D., Barth, J. L., & Shermis, S. S. (1978). *The Nature of the Social Studies*. California: ETC Publications.
- Bary J. Zimmerman (1990). *Educational Psychology Review*, cilt 2, s.173).
- Baştürk, S. (2014). *Eğitimde Ölçme Ve Değerlendirme*. Ankara: Nobel.
- Baykul, Y. (2000). *Eğitimde Ve Psikolojide Ölçme: Klasik Test Teorisi Ve Uygulaması*. Ankara: OSYM.
- Beach, L., Short, D., Powers. K. (2010). *Echevarria California State University*, Pages 195-211.
- Beach, L., Short, D., Powers. K. (2010). *Echevarria California State University*, Pages 195-211.
- Beltekin, N., Şahin Özdemir, B., Yılmaz, G., Akkalkan, H., & Cemaloğlu, N. (2013). *Ortaöğretim Kurumları Standartları*, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 6 (2), 291-312.
- Bilgili, A. S. (2013). *Geçmişten günümüze sosyal bilimler ve sosyal bilgiler.*, A. S. Bilgili. *Sosyal bilgilerin temelleri*. (6. baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları, ss. 1-38.
- Bilgili, F.(2006). *İlköğretim 1.Sınıfa yeni Başlayan Öğrencilere Uygulanan Eğitim-Öğretime Hazırlık Çalışmalarının Öğrenci, Öğretmen ve Veli Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi.
- Bishop, J., Mane, F. (2005). *Raising academic standards and vocational concentrators: Are they better off or worse off?* *Education Economics*, 13:2, 171-187, DOI: 10.1080/09645290500031199 To link to this article: <http://dx.doi.org/10.1080/09645290500031199>

- Brookman, J. (1993). Flying Standards for Quality Times Higher Education Supplement
- Colorado Academic Standards. (2009). Overview of Changes Social Studies Standards s.2
- Conley, D. (1997). Performance Standards, OSSC Bulletin. 40 (3), 8–33.
- Çakıroğlu, O. (1987). Cumhuriyet Döneminden Bu Yana Sosyal Bilgiler Öğretmeni Yetiştirmenin Dünü, Bugünü, Yarını. Ankara: Gazi Üniversitesi Öğretmen Yetiştiren Yükseköğretim Kurumlarının Dünü-Bugünü-Geleceği Sempozyumu.
- Çalışkan, H., & Yiğittir, S. (2008). Sosyal Bilgilerde Ölçme Ve Değerlendirme. B. Tay, Ö. Adem (Ed.) Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi (218- 236). Ankara: Pegem.
- Delen, H. (1998) Temel Eğitim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Kubaşık Öğrenme Yönteminin Akademik Başarıya Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demirel, Ö. (2010). Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme. (Onyedinci Baskı). Ankara: Pegem.
- Demirel, Ö. (2006). Eğitimde program Geliştirme (9. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Doğan, İ. (1999). Eğitimde Kalite ve Akreditasyon Sorunu: Eğitim fakülteleri Üzerine Bir Deneme, <http://www.pegem.net/dosyalar/dokuman/922-20120221154341-dogan.pdf>
- Doğanay, A. (2005). Sosyal bilgiler öğretimi., C. Öztürk ve D. Dilek. (Editörler). Hayat ve bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi. (5. baskı). Ankara. Pegem A Yayıncılık, ss. 17-52.
- Doğanay, A. (2005). Sosyal Bilgiler Öğretimi, Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi. (Editörler: Cemil ÖZTÜRK- Dursun DİLEK). Ankara: PegemA Yayıncılık. s:18-50

- Dönmez, C. (2003). Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgiler. Sosyal Bilgiler Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu. Şahin C. (Ed.). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Ellis, R. (1993). Quality Assurance for University Teaching. Buckingham: Open University Press.
- Erden, M. (1997). Sosyal Bilgiler Öğretimi. Ankara: Alkım Kitabevi.
- Erişen, Y. (2003). Toplam Kalite Sistemini Oluşturmada Temel Aşama: Standartların Belirlenmesi, Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, Cilt 1, Sayı 3, Güz, 126-139
- Erişti, B. (2004). Avrupa Kalite Yönetimi Vakfı mükemmellik modelinin eğitim fakülteleri için uyarlaması. (Yayımlanmamış doktora tezi). Anadolu Üniversitesi/ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Erlendsson, J. (2002). Value for Money Studies in Higher Education. <http://www.qualityresearchinternational.com/glossary/effectiveness.htm>
- ETF (European Training Foundation). (1998). Quality assurance in higher education: manual of quality assurance in higher education: Procedures and practices. Turin: European Training Foundation.
- Fraser, M. (1994). Quality in higher education: an international perspective. Green, D. (Ed.) What is Quality in Higher Education? Buckingham: Open University Press and Society for Research into Higher Education, 101–111.
- Geçit, Y. (2010). Türkiye'deki Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırma Konuları Üzerine Bir İnceleme. Rize Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Gelbal, S.&Kelecioğlu. H. (2007). Öğretmenlerin Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri Hakkındaki Yeterlik Algıları ve Karşılaştıkları Sorunlar. H.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi 33: 133-145.

- Gençtürk, A. (2013). Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Coğrafya Alan Standartlarının Belirlenmesi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, İlköğretim Sosyal Bilgiler Anabilim Dalı.
- Gorard, S., Taylor, C. (2010). Market Forces and Standards in Education, <https://doi.org/10.1080/01425690120102827>
- Gözütok, F. D. (2006). Öğretim İlke ve Yöntemleri, Ankara: Ekinoks Eğitim Danışmanlık Hiz. Ve Bas. Yay. Dağ. San. Ve Tic. Ltd. Şti.
- Gültekin, M. (2008). Eğitim Bilimine Giriş. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Gürbüztürk, O. Koç, A. (2016). Özel Öğretim Yöntemleri" Dersinin Yürütülmesine İlişkin Öğretim Elemanı ve Öğretmen Adayların Görüşleri.
- Harmandar, İ. H. (2004). Beden Eğitimi ve Spor'da Özel Öğretim Yöntemleri. Ankara: Nobel.
- Hertzberg, H. W. (1981). Socialstudies reform 1880-1980. Boulder: Social Science Education Consortium, Inc.
- Hoover J. (2004). University of Colorado at Boulder, : 25 issue: 2, page(s): 74-78 <https://doi.org/10.1177/07419325040250020101>
- İskender, P. (2007). İlköğretim Okullarında Sosyal Bilgiler Öğretiminin Öncelikleri Ve Sosyal Bilgiler Öğretmeni Yetiştirmeye Yönelik Çıkarımlar. Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, C.8, S.1, 21-29.
- Kahramoğlu, R. (2014). Öğretmen Yetiştiren Kurumlara Öğrenci Seçiminde Kullanılacak Giriş Standartların Ve Bu Standartların Nasıl Ölçüleceği Üzerine Bir Araştırma. Doktora Tezi.
- Karip, E. (2011). Ölçme Ve Değerlendirme. Ankara: Pegem.
- Kavak, Y. (2007). "Öğretmen Eğitiminde Akreditasyon Denemesi" Eğitim Bilimleri Bakış Açısıyla Eğitim Fakülteleri ve Akreditasyon. Çalıştay. Ankara: Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi.

- Kemertaş, İsmet (1999). Uygulamalı Genel Öğretim Yöntemleri, İstanbul: Birsen Yayınevi.
- Kısakürek, M. A. (1983). Eğitim Programlarının Hazırlanması ve Geliştirilmesi. Hacettepe Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Dergisi, 16(1), 217-220.
- Kirk, Jackie, Elizabeth (2007). Minimum Standards for Quality Education for refugee youth studies AUSTRALIA <<https://search.informit.com.au/documentSummary;dn=365969595695471;res=IELHSS>> ISSN: 1038-2569. [05 July 18].
- Kornbluh, M., Ozer, E., Allen, C., Kirshener, B. (2015). Youth Participatory Action Research as an Approach to Sociopolitical Development and the New Academic Standards: Considerations for Educators. Kentsel Rev (2015) 47: 868–892,
- Konur, K. B., Sezen, G. ve Tekbıyık, A. (2008). Fen ve teknoloji derslerinde yapılandırmacı yaklaşıma dayalı etkinliklerde öğretim teknolojilerinin kullanılabilirliğine yönelik öğretmen görüşleri. Eskişehir, Türkiye: The 8th International Educational Technology Conference (May, 6-12, 2008).
- Köstüklü, N. (2001). Sosyal Bilgiler ve Tarih Öğretimi. Konya: Günay Ofset.
- MEB (2005). İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6-7. Sınıflar Öğretim Programı ve Kılavuzu. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. Ankara : Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- MEB (2008). Öğretmenlik Yeterlikleri, Öğretmenlik Mesleği Genel ve Özel Alan Yeterlikleri. Ankara: MEB Yayınları.
- MEB (1973). Milli eğitim temel kanunu. (1739). Tebliğler Dergisi.
- Mitchell, J. (2009). Hazards education and academic standards in the Southeast United States. International Research in Geographical and Environmental Education, To link to this article: <http://dx.doi.org/10.1080/10382040902861221>
- Naylor, D. T., & Diem, R. (1987). Elementary and middle school social studies (First edition). New York: Random House.

- NBPTS (The National Board for Professional Teaching Standard). (1999). What Teachers should Know and Be able to do. <http://www.nbpts.org/i-think-we-won-revising-what-teachers-should-know-and-be-able-to-do/>
- NCATE (National Council for Accreditation of Teacher Education). (2008). Professional Standards for the Accreditation teacher preparation Institutions, Washington, DC: The Standards of Excellence in Teacher Preparation.
- NCSS (2014). Developing state and local social studies standards. *Social Education* 78(4), 199-201.
- Nelson, M. R. (1987). *Children and social studies/creative teaching in the elementary classroom* Orlando: Harcourt Brace Jovanovich, Publishers
- NISO (National Information Standards Organization). (2004). *Creating NISO Standards*. <http://www.niso.org/what-we-do/creating-NISO-standards>
- Işık, A. (Ed.). (2014). *Öğretmenlik Mesleği*. F. Güneş içinde, *Eğitim Bilimine Giriş* (ss. 258-285). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Ocak, G., & Beydoğan, H. Ö. (2005). İlköğretim Okulları 3. Sınıf Hayat Bilgisi Ders İçeriğinin Amaçlarla Tutarlılık Ve Öğrenci Seviyesine Uygunluk Açısından Yeterlilik Düzeyi (Standart Belirleme-Erzurum İl Örneği), *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6 (1), 109-132.
- Ohio's New Learning Standards.(Social Studies Standards). (2010). Pennsylvania Department of Education (Academic Standards for Geography). (2002).
- Özden, Y. (2000). *Eğitimde yeni değerler*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Öztürk, C. (2015). *Sosyal bilgiler: Toplumsal yaşama disiplinlerarası bir bakış.*, C. Öztürk. (Editör). *Sosyal bilgiler öğretimi*. (4. baskı). Ankara. Pegem Akademi Yayınları, ss. 1-31.
- Öztürk, C., & Dilek, D. (2005). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretim programları.*, C. Öztürk, D. Dilek. (Editörler). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. (5. baskı). Ankara. Pegem A Yayıncılık, ss. 53-96.
- Raising Academic Standards.(1983) .Higher Education Research Reports Executive Summary.

- Safran, M. (2015). Sosyal bilgiler öğretimine bakış., B. Tay ve A. Öcal. (Editörler). Özel öğretim yöntemleriyle sosyal bilgiler öğretimi. (4. baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları, ss. 1-18.
- Sever, R. (2015). Sosyal bilgiler öğretimine giriş., R. Sever. (Editör). Sosyal bilgiler öğretimi. Ankara: Nobel Yayınları, ss. 1-24.
- Sılay, İ.,& Gök, S. (2004). Öğretmen Adaylarının Uygulama Okullarında Karşılaştıkları Sorunlar ve Bu Sorunları Gidermek Amacıyla Hazırlanan Öneriler Üzerine Bir Çalışma. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, Malatya: İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Schaaf, M., Stokking, K., Verloop, N. (2003). Developing Performance Standards for Teacher Assessment by Policy Capturing. To cite this article: Developing Performance Standards for Teacher Assessment by Policy Capturing, Assessment & Evaluation in Higher Education,28:4,395-410,DOI:10.1080/0260293032000066227a
- Sünbül, (2001). “Bir Meslek Olarak Öğretmenlik”, Özcan DEMİREL ve Zeki KAYA, (Ed.), Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Ankara, Pegem A Yayıncılık.
- Sönmez, V. (1996). Sosyal bilgiler öğretimi. (2. baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Sönmez, V. (2005) Hayat ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Öğretmen Kılavuzu. Ankara:Anı Yayıncılık.
- Sönmez, V. (2005). Hayat ve sosyal bilgiler öğretimi öğretmen kılavuzu. (5. baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sözer, E. (2008). Sosyal Bilgiler Dersinin Tanımı, Kapsamı ve İlköğretim Programındaki Yeri. Ş. Yaşar (Ed.), Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi içinde (s.41-55). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Şahin, A. E. (2004). Öğretmen Yeterliklerinin Belirlenmesi. Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi, 5(58), 58-62.

- Taş, M.A. (2004). Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Eğitimi Program Standartlarının Belirlenmesi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, yıl: 2004, cilt: 37, sayı: 1 ss 28-54
- Taşpınar, M. (2005). Kuramdan Uygulamaya Öğretim Yöntemleri. Elazığ: Üniversite Kitabevi.
- TED (Türk Eğitim Derneği) (2009). Öğretmen Yeterlikleri Özet Raporu. Ankara: Adım Okan Matbaacılık.
- Tütüncü, G. (2008). Kimya öğretmen adaylarının kavram öğretimi ve önemi hakkındaki düşünceleri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Trabzon.
- The Joint Committee on Standards for Educational Evaluation.(1981). StandarsforEvaluations of Educational Programs, ProjectsandMaterials. USA:R.R. DonnelleyandSonsCompany..
- Vlasceanu, L.,Grünberg, L., &Parlea, D. (2004). QualityAssuranceandAccreditation: A Glossary of Basic TermsandDefinitions. Bucharest: UNESCO-CEPES.
- Yalçınkaya, E.,& Uslu, S. (2015). Sosyal bilgilerin tarihçesi ve temel eğitimdeki yeri., R. Sever. (Editör). Sosyal bilgiler öğretimi. Ankara: Nobel Yayınları, ss. 25-45.
- Yeşilyurt. E. (2012). Öğretmen Adaylarının Ölçme ve Değerlendir Alanına İlişkin Genel Yeterlik Algıları. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.17, s. 377-395.
- Yüksel, İ.,& Sağlam, M. (2012). Eğitimde program değerlendirme. PEGEM Akademi.
- Yüksel, S. (1998). Program Geliştirme Sürecine Öğretmen Katılımı. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, 4(1), 99-106.
- Yeşil, R. (2006). Sosyal bilgiler öğretmenlerin sınıf içi öğretim yeterlikleri (Kırşehir örneği). Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD) Cilt 7, Sayı 2, (2006), 61-78

YÖK. (2007). Eğitim fakültesi öğretmen yetiştirme lisans programları. Ankara: Yükseköğretim Kurulu.

YÖK. (1998). Eğitim fakültesi öğretmen yetiştirme lisans programları. Ankara: Yükseköğretim Kurulu

Zeliff, N. D. ve Heldenbrand, S. S., (1993).“What Has Being Done InThe International Business Curriculum?”. Business Education Forum, 48 (I),23-2S.

Winconsin’s model academicstandars, (1998). Wisconsin Ös Model Academic Standardsfor Information andTechnologyLiteracy .

Wouter, V.B (1997). Application of ISO 9000 Standards to Education and Training.

ÖZGEÇMİŞ

Ersat SAK 1986 yılında Şırnak'ta doğdu. Cizre lisesinden 2004'te mezun oldu. Lisans eğitimini Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünden 2012 yılında mezun oldu. 2013 yılından itibaren Gaziantep Şahinbey ilçesine bağlı Naciye Mehmet GENÇTEN Ortaokulunda sosyal bilgiler öğretmeni olarak çalışmaktadır.

VITAE

Ersat SAK was born in 1986 in Şırnak. He graduated from Cizre High School in 2004. He graduated from Karadeniz Technical University Fatih Education Faculty social Studies Teaching Department in 2012. He has been working at, Naciye Mehmet GENÇTEN secondary school as a social teacher since 2013 in Gaziantep.